

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

Historický ústav Filozofické fakulty

Bakalářská práce

Znojemské historické vinobraní 1965–1973

Vedoucí práce: PhDr. Jitka Rauchová, Ph.D.

Autorka práce: Renata Samek

2017

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponent práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiát.

Znojmo, 20. července 2017

.....

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucí práce PhDr. Jitce Rauchové, Ph.D., především za svůj čas, který mi věnovala, za hodnotné připomínky i cenné rady.

Dále obětavým pracovníkům Státního okresního archivu Znojmo za jejich profesionální přístup.

Děkuji své rodině, zejména rodičům Renatě, Martinovi a Milanovi, a ing. Lence Samkové, která jako první četla práci, za výjimečné přátelství.

Nejvíce však děkuji svému manželovi Janovi a synovi Honzíkovi, za lásku, oporu a prostor k psaní práce.

Anotace

Cílem bakalářské práce „*Znojenské historické vinobraní 1965–1973*“ bylo zhodnocení slavností od jejich založení v roce 1965 až do jejich zániku v roce 1973. Autorka se soustředila především na symbolický odkaz akcí v oblasti kulturní politiky, ale zároveň i na vazby týkající se historické paměti města Znojma. Nedílnou součástí práce byla i finanční stránka akce a samotná organizace. Pozornost byla věnována osobnosti scénáristy a režiséra vinobraní Františka Koukala.

Annotation

The aim of the Bachelor Thesis "Historical Wine Festival in Znojmo 1965–1973" was evaluating the festivities from the beginning in 1965 until the end in 1973. The author was mainly focusing on the symbolic link of the action in the field of cultural policy, but also on the links to the historical monument of Znojmo town based on oral history. An integral part of the work was the financial side of the event and the organization itself. Attention was given to the personality of the screenwriter and festival director František Koukal.

OBSAH

ÚVOD	7
1 Znojenské historické vinobraní v letech. Organizace.....	12
1.1 Znojenské historické vinobraní v letech 1965–1969	12
1.2 Znojenské historické vinobraní v letech 1970–1973	21
2 Historický průvod. Inspirační zdroje, symbolika a emblematika	24
ZÁVĚR	33
Seznam pramenů a literatury	34
Seznam zkratk	37
Seznam příloh	38
Přílohy.....	39

ÚVOD

Téma mé bakalářské práce Znojemské historické vinobraní (dále ZHV) v letech 1965–1973 jsem si zvolila z mnoha důvodů. Ten nejzásadnější je osobní vztah k městu Znojmu, jeho historii a obyvatelům. Další důvod, který mě vedl k bádání, byla skutečnost, že doposud nebyla vydaná žádná studie zabývající se tímto tématem. Vždy se jednalo jen o okrajové téma nebo kapitolu v textu. Historické události však nebyly zpracovány komplexněji.¹ Od prvopočátku jsem měla v úmyslu pracovat s písemnými prameny i se vzpomínkami pamětníků.

Fenomén Znojemského historického vinobraní je nesmírně lákavým tématem. Už jen dobové fotografie ve mně vzbuzovaly otázky. Jak je možné, že snahou jednoho člověka bylo malé město na jižní Moravě schopné uspořádat slavnosti pro 100–120 000 lidí a akce měla ohlas nejen doma, ale i v zahraničí. V průběhu svého výzkumu jsem si kladla několik zásadních otázek. Nejprve jsem se tázala po organizačních záležitostech, především jsem chtěla zjistit, jak byly oslavy vnímány z pohledu organizátorů a jak z pohledu návštěvníků. Řešila jsem také finanční situaci, jak moc bylo ekonomicky náročné navštívit vinobraní a zda se akce vyplatily pořadatelům konat, nebo byly ztrátové. Neopomínala jsem ani otázku reflexe vinobraní v tisku, jež byla prvotním klíčem k otevření tématu ideologie. Bylo nutné zjistit, do jaké míry se jednalo o reflexi historické události. Pokusila jsem se také odhalit, jak vypadaly samotné oslavy a zda do nich byla promítnuta komunistická ideologie a symboly. Velmi důležité bylo rovněž zhodnocení toho, jakou měrou zasáhly srpnové události roku 1968 do průběhu akcí. Poslední okruh otázek se soustředil na prožitky obyčejných lidí, které jsem se pokusila rozklíčovat pomocí metody oral history. Zajímalo mě, jak na člověka socialismu působil středověký průvod a jeho prezentace. Při vedení rozhovorů s pamětníky jsem usilovala především o nalezení odpovědí na otázky, jak probíhal každodenní život ve městě v době konání a do jaké míry byli zapojeni obyvatelé města. Zda bylo pro účinkující ctí být součástí průvodu, a jaké pocity při tom zažívali. Zda si pamětníci pamatují, proč se vinobraní přestalo konat a zda to v běžném životě řešili.

Z hlediska struktury práce je celek rozdělen na dvě hlavní části, které odpovídají rozdílným metodologickým postupům. V prvním celku se jedná o nashromážděné

---

¹ Např. Monika KRČÁLOVÁ, *Folklórní soubory na Znojemsku*, bakalářská práce, Praha 2014. Antonín ŠŤASTNÝ, *Městské historické slavnosti a jejich historické náměty z období vlády Přemyslovců a Lucemburků*, bakalářská práce, Praha 2014. Dále např. Jiří KOUKAL, *František Koukal. Čestný občan města Znojma*, Kuchařovice 2011.

fotografie a statistické údaje, naopak v druhém se snažím interpretovat význam průvodu a zařadit jej do širších souvislostí.

V hledání odpovědí na otázky jsem měla k dispozici konkrétní typy pramenů. Z hlediska písemností jsem svoji práci podložila archivními materiály, především Kronikami města Znojma z let 1965–1973 a zasedáním rad Městského národního výboru (dále MNV), Okresního národního výboru (dále ONV) a Městské osvětové besedy (dále MOB) v Státním okresním archivu Znojmo (dále SOkA). Kromě archiválií úřední provenience jsem použila i články z novin, nejčastěji se jednalo o regionální periodika. Byla mi také poskytnuta kniha, kterou si vytvořil zakladatel vinobraní František Koukal a do níž si pečlivě vlepoval novinové články z domácího i zahraničního tisku.² Dále jsem využívala sekundární literaturu zabývající se ideologickou propagandou³ a normalizací v Československu.⁴ Kniha Vlastimila Janků mi poskytla především ikonografické prameny.⁵ Kniha Roberta Antonína a Tomáše Borovského doplnila mé znalosti v oblasti královských původů na Moravě.⁶ K objasnění obecných událostí jsem využila tituly z obecných dějin, zejména *Encyklopedický atlas světových dějin*.⁷

Mým cílem bylo jednak rekonstruovat samotný průběh událostí, zároveň jsem však téma chtěla prostřednictvím metody oral history obohatit i o fakta, o nichž prameny úřední povahy či novinové články mlčí. Hodnotné poznatky, jak pracovat touto metodou, jsem získala v odborných knihách, především se jednalo o knihy Miroslava Vaňka.⁸ Oral history je kvalitativní historická metoda⁹ založena na komunikaci mezi tazatelem a narátorem.¹⁰ Tato metoda je specifická především v tom, že člověka vnímá jako individuální osobnost s vlastními vzpomínkami, postoji a názory. Metoda má dva způsoby provedení. Buď může sledovat životopisné vyprávění narátora, nebo se zakládá

---

² Rodinný archiv Koukalových (dále RAK) Znojmo, *Znojenské historické vinobraní a Královské hodokvasy. Ohlasy tisku doma i v zahraničí*.

³ Petr BÍLEK – Blanka ČINÁTLOVÁ, *Tesilová kavalérie. Popkulturní obrazy normalizace*, Praha 2010.

⁴ Josef MLEJNEK – Stanislav ŠKODA – Adam DRDA, *Mýty o socialistických časech*, Praha 2010.

⁵ Vlastimil JANŮ, *Znojenské vinobraní. Historie vinařských slavností 1966 – 2000*, Znojmo 2001.

⁶ Robert ANTONÍN – Tomáš BOROVSÝ, *Panovnícké vjezdy na střední Moravě*, Brno 2009.

⁷ Werner HILGERMANN – Hermann KINDER, *Encyklopedický atlas světových dějin. Mapy a chronologický přehled*, Praha 2002.

⁸ Miroslav VANĚK, *Orální historie ve výzkumu soudobých dějin*, Praha 2004. Miroslav VANĚK – Pavel MŮCKE – Hana PELIKÁNOVÁ, *Naslouchat hlasům paměti. Teoretické a praktické aspekty orální historie*, Praha 2007.

⁹ „Jedná se o řadu propracovaných, avšak stále se vyvíjejících a dotvářejících postupů, jejichž prostřednictvím se badatel v oblasti humanitních a společenských věd dobírá nových poznatků, a to na základě ústního sdělení osob, jež byly účastníky či svědky dané události, procesu nebo doby, které badatel zkoumá, či osob, jejichž individuální prožitky, postoje a názory mohou obohatit badatelovo poznání o nich samých, případně o zkoumaném problému obecně.“ M. VANĚK, s. 11.

¹⁰ Tazatel je osoba vybavená teoretickými znalostmi a narátor pak vystupuje se svými vzpomínkami.

na rozhovorech týkajících se daného historického okamžiku.¹¹ Pro mé bádání byl relevantní druhý typ postupu. Narátoři byli různou měrou zainteresované osoby a průsečíkem byla konkrétní historická událost. Tradičními otázkami oral history bylo, zda vést rozhovory s elitami, či „lidmi z ulice“,¹² aby byl obraz, co nejkompexnější. V podobné situaci jsem se ocitla i já, když jsem hledala vhodné narátory. Nakonec jsem oslovila osoby, které se přímo podílely na organizaci, a ty, kteří se na slavnosti přišli jen podívat.

Své výpovědi mi poskytl Jaroslav Mucha, narozen 1946, který dříve působil jako ředitel a poté učitel matematiky a chemie na Gymnáziu Dr. Karla Polesného ve Znojmě a nyní je v důchodu. Jako návštěvník nevynechal žádnou z oslav, kromě roku 1970, kdy sloužil na vojně. Druhým pamětníkem mé práce byl Jiří Koukal, narozen 1946, jež je synem původního zakladatele Znojenského historického vinobraní Františka Koukala. V letech 1965–1969 se slavností nezúčastnil, přesto jeho vzpomínky se těchto let dotýkaly právě v důsledku rodinných vazeb a zainteresovanosti obou rodičů. Od roku 1969 se sám aktivně zúčastnil průvodu v roli královského šaška. Po dobu dvou let jsme spolu vedli sérii rozhovorů a byl mi poskytován materiál ze Soukromého archivu rodiny Koukalových ve Znojmě. V pořadí třetí narátorkou byla Marta Stehlíková, narozena 1950, která byla v roce 1966–1967 studentkou střední školy a se Znojenským historickým vinobraním ji pojí klíčová úloha, neboť v roce 1967 byla požádána, zda by nechtěla vítat čestné hosty slavnosti, s čímž souhlasila. V dalších letech se akcí zúčastnila jen jako návštěvnice. Své vzpomínky dále vypověděla Jana Kyprá, narozena 1953, která byla ke konci šedesátých let studentkou a nyní je v důchodu. Mnou byla oslovena především proto, že v roce 1969–1971 působila v královském průvodu ve dvou odlišných rolích. Poslední zpovídánou byla Zdena Polášková, narozena 1950, tehdy studentka, nyní v důchodu, která se na slavnosti přišla podívat jen jako divák.

Mým úkolem nebylo jen vést rozhovory a ani mou snahou nebylo pokládat jednu otázku za druhou, spíše jsem souhlasně přitakala, doplňovala někdy jméno, jindy datum a snažila se verbálně i nonverbálně narátory povzbuzovat. Pokusila jsem se vyvarovat úskalí v podobě přílišného kladení otázek, protože tazatel se pak zpravidla může stáhnout do pasivity. V praktickém postupu se mi osvědčil tzv. „snowball sampling“ neboli nabalování sněhové koule. Narátor mi poskytl informace nebo předal kontakt na osobu, se kterou jsem posléze také dělala rozhovor. Před samotnými rozhovory jsem

---

¹¹ Častá je i kombinace obou způsobů.

¹² M. VANĚK, *Orální historie*, s. 27.

vždy vedla ještě telefonický rozhovor a zeptala se, zda dotyčný má zájem se podílet na mé práci. Výběr místa konání a denní hodinu jsem striktně nechala na narátorech. Pro práci bylo důležité, aby se narátoři cítili uvolněně. Ve všech případech se schůzka odehrávala v domácím prostředí narátora. Před samotným rozhovorem jsem provedla veškeré nezbytné eticko-právní postupy¹³ a informovala jsem, k čemu směřuji¹⁴ a o jakou problematiku mi jde. Před rozhovorem jsem vždy vypracovala jistý medailon tazatele. Ve stručnosti jsem se zajímala o narátorův osobní život, vždy jen do té míry, kde to bylo vyprávějícímu příjemné. V rozhovoru jsem zpočátku nechala narátora vyprávět samotného a snažila se vstupovat do projevu co nejméně. Otázky byly kladeny otevřeně a téma mělo širší záběr. Narátora jsem nechala vrátit se k danému tématu i to, když chtěl některé vzpomínky věnovat delší čas. Obecně bylo mým cílem příliš neovlivňovat narátora. Šlo mi o co nejvíce získaných spontánní výpovědí. Snažila jsem se, aby vedené rozhovory byly nenucené.

U oral history bývá často zpochybňován i samotný charakter zdroje, z něhož metoda čerpá a je řešena otázka nevěrohodnosti ústního svědectví. Ovšem žádný pramen, ani ústní a ani písemný, nelze posuzovat bez náležité kritiky. Analýza rozhovorů¹⁵ byla významnou složkou mého bádání. Žádnou z ústních výpovědí jsem nebrala dogmaticky,

---

¹³ „V České republice je legislativního hlediska Oral history shrnuta v rámci Zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů. „Podle současného znění tohoto zákona lze tazatele (resp. jeho zaměstnavatele) ztotožnit se správcem neboli subjektem, který určuje účel a prostředky zpracování osobních údajů, provádí zpracování a odpovídá za něj. Osobní údaje jsou v zákoně definovány jako údaje týkající se fyzických osob, na jejichž základě je možné zjistit jejich identitu. Zvláštní kategorií tvoří údaje tzv. citlivé, které vypovídají o rasovém, národnostním nebo etnickém původu, politických postojích, členství v odborných organizacích, o náboženském založení a filozofickém přesvědčení, trestné činnosti, zdravotním stavu a sexuálním životě daného jednotlivce. Lze je zpracovávat pouze s výslovným souhlasem fyzické osoby, již se tyto údaje týkají (nejlépe v kvalifikované písemné formě a s předepsanými obsahovými náležitostmi). Je pravděpodobné, že se během realizace výzkumu metodou orální historie tomuto souboru údajů nevyhneme.“ Více v literatuře M. VANĚK – P. MÜCKE – H. PELIKÁNOVÁ, *Naslouchat hlasům*, s. 151.

¹⁴ Ubezpečila jsem všechny narátory, že za jejich názory, vzpomínky a výpovědi je nikdo nebude hodnotit a posuzovat. Bylo nutné i odůvodnit, proč a k jakým účelům bude zaznamenaný rozhovor sloužit. Překvapilo mě, že většina narátorů s nahráváním neměla problém, ale naopak poměrně nepříjemné pro ně bylo podepsat smlouvu o použití osobních dat. Její celé znění viz-příloha č. 1.

¹⁵ Analýza se může dotýkat psychické i jazykové stránky. Psychická část souvisí například s tím, že narátor může některá témata bagatelizovat, vyhýbat se konkrétním vzpomínkám, upřednostňovat jeden zážitek nad druhý. „Motivem možného zavádění nebo (vědomého i nevědomého) klamu tak může být snaha udělat příznivý dojem, vyhovět tazateli a vyprávět to, co podle narátorova mínění očekává, zaujmout, obrátit své vlastní počínání a věrohodnost.“ M. VANĚK, *Orální historie*, s. 69. Jazyková analýza pak musí pracovat s jazykovou vybaveností narátora, jeho specifickými rysy mluvy, opakováním a používáním určitých slov více apod. Přepis a interpretace má ta úskalí, že nelze zaznamenat např. hlasitost či důraz. Nelze zaznamenat ani nonverbální komunikaci, například třes rukou, slzy v očích apod., byla-li vzpomínka pro narátora stresující. Nelze ani vyloučit, že v rozhovoru bude zaznamenána celá řada nepodstatných skutečností. „Třebaže nelze popřít, že Orální historie shromažďuje i banality, což ostatně platí i pro písemné dokumenty a materiály, není zároveň možné, aby kdokoliv vynesl soud nad tím, co z historického záznamu je banální a bezvýznamné a která část záznamu je hodnověrná.“ Tamtéž, s. 50.

neboť je zcela logické, že vzpomínka pamětníka nemůže nahradit písemný pramen.¹⁶ Ústní svědectví bylo podrobené kritice jako jakýkoliv jiný historický pramen. Opětovný poslech záznamu mi přinesl cennou zpětnou vazbu. Především jsem souběžně pracovala s výše uvedenými archivními prameny, dobovými periodiky, filmem a fotografiemi.

Zajímavou částí byla i tzv. „kolektivní paměť“. Někteří narátoři popsali historickou skutečnost, ačkoliv bylo patrné, že poznatky byly získané až později vlivem médií, literatury či předávaným ústním sdělením. Zásadním smyslem analýzy nebylo, abych provedla zhodnocení výpovědi, ale právě naopak šlo mi o to výpovědi, co nejvíce rozebrat, opatřit je mým komentářem a poskytnout možnost dalším badatelům s nimi pracovat.

Z hlediska kritiky písemných pramenů bylo nejdůležitější vhodným způsobem pracovat s ideologickou symbolikou, ať už v záznamech v kronikách, novinách nebo jiných písemných pramenech.

Stranou mého bádání nezůstal ani pozoruhodný osobní život Františka Koukala. Ačkoliv tyto prameny a informace nebyly zcela relevantní pro moji práci, bylo nesmírně milé se jimi zabývat a obohatily mé vědění.

---

¹⁶ Tamtéž, s. 30.

1 Znojenské historické vinobraní v letech. Organizace.

1.1 Znojenské historické vinobraní v letech 1965–1969

První Znojenské vinobraní se uskutečnilo ve dnech 9. a 10. října 1965. Zpravidla bývá označováno jako nultý ročník. Akce byla pořádána pod záštitou rady MNV Znojmo a MOB Znojmo.¹⁷ Hlavním pořadatelem byly Restaurace a Jídelny Znojmo (dále RaJ). Ústřední postavou byl František Koukal.

František Koukal se narodil 28. září 1913 ve Vídni jako syn dělníka. Vystudoval Obchodní akademii v Třebíči¹⁸ a v roce 1936 nastoupil do armády československého státu.¹⁹ Po válce začal pracovat ve sklářském průmyslu.²⁰ V roce 1962 se stal pracovníkem Keramických závodů ve Znojmě, které se v pozdějších letech podílely na pořádání Znojenských historických vinobraních. Již na studiích nebyla Františkovi Koukalovi kultura lhostejná. „Hrál ochotnické divadlo, spoluorganizoval Benátskou noc na řece Dyji, byl aktivním skautem.“²¹ V šedesátých letech, zejména po změně pracovního prostředí, se plně angažoval v kulturní oblasti. „Zakládá umělecký soubor Znojemčan, píše divadelní pásmo Dobře je mi na Znojemi, jehož závěrečná písnička na Znojensku zlidověla.“²² Prvním velkým úspěchem bylo pořádání Znojenského vinobraní v roce 1965. František Koukal napsal scénář Znojenského historického vinobraní pro rok 1966, o rok později jej doplnil i o rytířské turnaje a v roce 1969 o královské hodokvasy. Jako režisér a autor scénáře se podílel na slavnostech v letech 1965–1972. V roce 1973 odešel do důchodu, ale i přesto se snažil být stále aktivním a do roku 1976 organizoval Hodokvasy na Znojenském hradě. 5. března 1988 František Koukal zemřel. Za své zásluhy byl v roce 1997 jmenován čestným občanem města Znojma In memoriam.

Dvoudenní akce Znojenské vinobraní v roce 1965 dala základ budoucím slavnostem. Hlavní program se odehrával na Náměstí Míru,²³ v Hotelu Znojmo²⁴ a v Lidovém

---

¹⁷ MNV ani MOB se na akci finančně nepodílely.

¹⁸ Studium na této škole mu přineslo možnost vycestovat spolu se svými učiteli do zahraničí a v létě roku 1934 cestoval po Africe.

¹⁹ Před druhou světovou válkou se podílel na výstavbě hraničního opevnění na jižní hranici Znojenska. Účastnil se domácího odboje a jako důstojník byl členem štábu pražského povstání. Za svoji činnost byl vyznamenán Medailí za věrnost 1939–1945 a Medailí Ministra vnitra 1950.

²⁰ Napsal významnou vědeckou práci na téma tavený čedič a byl pověřen výstavbou několika skláren, např. Vertex v Hodonicích u Znojma.

²¹ J. KOUKAL, *František Koukal*, s. 4.

²² Tamtéž.

²³ Dnešní Náměstí T. G. Masaryka ve Znojmě.

²⁴ Dnešní dům Spořitelny ve Znojmě na ulici Pontassievská.

domě.²⁵ V centru města na Náměstí Míru byly od sobotních ranních hodin otevřeny čtyři mázhauzy, kde návštěvníci ochutnávali a kupovali místní vína. Na náměstí byly situovány také trhy obchodních podniků Jednota s domácími potřebami, textilem, oděvy, drobným zbožím a zeleninou. Pro nejmenší se zde nacházel lunapark.²⁶ Připraven byl i hudební program. V osm hodin ráno hrála Znojemská dechovka, v devět hodin byla vystřídána Košickou cimbálovou muzikou a v jedenáct hodin dopoledne se na scéně objevila cimbálová muzika Souboru Znojemčan.²⁷ Soubor Znojemčan, který založil a vedl František Koukal, měl připravené pásmo, jimž slavnostně otevřel vinobraní. Po šestnácté hodině se program z náměstí přesunul do Hotelu Znojmo nebo Lidového domu. V Hotelu Znojmo bylo připraveno tzv. Velké vinobraní, které se skládalo z opékání berana, k tanci a poslechu hrála dechovka. Pro mladé návštěvníky byl připraven Lidový dům, kde od osmnácti hodin hrála skupina Combo.²⁸ Vstupné na sobotní akci v Hotelu Znojmo a Lidovém domě bylo 7 Kčs.

Nedělní program korespondoval se sobotním. V devět hodin ráno byly otevřeny mázhauzy a v dopoledních hodinách se odehrály koncerty dechové hudby. V pozvánce z roku 1965 se dozvídáme, že byl na čtrnáctou hodinu připraven „průvod krojovaných skupin městem k hotelu Znojmo.“²⁹ Nejednalo se však o průvod v pravém slova smyslu. Členové pásma Znojemčan se převlékli do kostýmů³⁰ a městem prošli k Hotelu Znojmo, kde se odehrála malá divadelní představení. Průvod nebyl rekonstrukcí historické události. Jediný prvek průvodu, který se objevoval i v dalších letech byl vůz s bohem vína Bacchusem,³¹ který zdravil návštěvníky města. Tento bůh měl představovat patrona a symbol vinařství ve městě, odkazovat na víno a vinnou révu. Výprava zakončila svůj pochod v Hotelu Znojmo. Tam také pokračovala zábava při muzice. Vystoupil zde orchestr Antonína Michny,³² za který návštěvníci zaplatili 8 Kčs. Cena

---

²⁵ Na ulici Dělnická ve Znojmě.

²⁶ Narátoři shodně odpověděli, že lunapark ani v roce 1965 a ani později nevnímali nebo si nejsou jisti, zda vůbec byl. „S největší pravděpodobností tam nějaký kolotoče byly, ale ne v takovém měřítku.“ Soukromý archiv Renaty Samek (dále SARS) Znojmo, Rozhovor s Jaroslavem Muchou, Konice, 7. 7. 2017. Narátor srovnával ZHV s dnešní podobou slavností. Dodal také, že v letech 1965–1973 akce neměli, dle jeho úsudku, komerční charakter.

²⁷ RAK Znojmo, Program Znojemského vinobraní, volný list.

²⁸ Době populární skupina, atraktivní především pro mladé posluchače.

²⁹ Tamtéž.

³⁰ „Byli to spíše mušketýři, tak jeden dva koňovodi.“ z telefonického rozhovoru s Jiřím Koukalem, 7. 7. 2017. Z dobové fotografie je patrné, že kostýmy a popis odpovídá vyjádření Jiřího Koukala. RAK Znojmo, *Znojemské historické vinobraní*, s. 5.

³¹ Bacchus neboli Dionýsos byl bohem vína a nespoutaného veselí v řecké mytologii.

³² Antonín Michna (1920–2000) byl hudebník, skladatel a umělecký vedoucí. Působil v dechové kapele Dubňanka.

vstupného do Lidového domu a Hotelu Znojmo na večerní program, který byl stejný jako den předešlý, stála 7 Kč.³³

V roce 1965 Znojenské vinobraní přilákalo do města přibližně 10 000 diváků³⁴ a byl oživen cestovní ruch, proto následující rok 1966 byly přípravy již značně profesionální. Akce se konala ve dnech 25. a 26. září 1966,³⁵ poprvé bylo použito označení Znojenské historické vinobraní a slogan „Znojenské víno – víno českých králů“.³⁶

Byl vytvořen Organizační výbor ZHV 66 Znojmo, který se skládal ze znojenských podniků RaJ, Keramické závody Znojmo, Lidové spotřební družstvo Jednota, Potraviny, Výrobní zemědělská správa, Státní statek Znojmo a Hrušovany a soubor Znojemčan.³⁷ Předsedou Organizačního výboru ZHV 66 byl Emil Svoboda³⁸ a tajemníkem výboru byl František Koukal.

Řada dalších významných podniků města a okolí se podílela na vzhledu, výstavbě zařízení pro vinobraní a nabízených služeb.³⁹ MNV a rada ONV jednali s Organizačním výborem a poskytli pracovníky na úpravu prostranství v centru města a výzdobu domů prapory.⁴⁰ MNV vytvořil Obchodní komisi, která kontrolovala stánky⁴¹ a kvalitu potravin a nápojů. V budově radnice byl umístěn hlavní štáb slavnosti, tisková a informační služba.⁴²

Letáky byly jedním z hlavních způsobů propagace,⁴³ která organizátory vyšla na téměř 57 000 Kčs.⁴⁴ Nejvyšší náklady v rozpočtu si vyžádala výroba historických kostýmů v ceně 76 000 Kčs a stavba brán v hodnotě 49 000 Kčs.⁴⁵ Maloobchodní obrat byl ve

---

³³ Cena to byla poměrně přijatelná. Např. cena lístku do kina v roce 1965 byla 6 Kčs. Všichni moji narátoři, i přes to, že ve zmiňované době byli velmi mladými a zpravidla studenty, vypověděli, že vstupenky na ZHV nebyly finančně náročné. „Bylo to za pár šupů.“ Narátor odpovídá na otázku, zda cena za lístek byla pro vysokoškoláka vysoká. SARS Znojmo, Rozhovor s Jaroslavem Muchou, Konice, 7. 7. 2017.

³⁴ SOkA Znojmo, Fond MNV Znojmo, inv. č. K-II 579, Kronika města Znojma 1965, s. 179.

³⁵ Pouze v roce 1965 se akce konala v říjnu, všechny další akce již jen v měsíci září.

³⁶ J. KOUKAL, *František Koukal*, s. 112.

³⁷ Téměř v nezměněné podobě se tyto podniky podílely na pořádání všech ZHV. V té době se jednalo o jedny z nejvýznamnějších podniků Znojenska v potravinářském průmyslu. Měli na starosti zásobování a prodej potravin a nápojů. Soubor Znojemčan byl členem Organizačního výboru ZHV 66 z uměleckého hlediska.

³⁸ Emil Svoboda byl předsedou RaJ do roku 1970.

³⁹ Např. podnik Dřevotvar, který pracoval na tesařských pracích, textilní společnost VKUS, která šila historické kostýmy, aj.

⁴⁰ Prapory a výzdoba se vztahovala pouze na dobu středověkou a město Znojmo, nikoliv na socialistickou ideologii. To samé platí i pro nápisy a cedule.

⁴¹ Především jejich umístění a výstavbu.

⁴² SOkA Znojmo, Fond MNV Znojmo, inv. č. K-II 580, Kronika města Znojma 1966, s. 58.

⁴³ Letáky byly tištěny ve formě A5 v českém a německém jazyce. Během července 1966 bylo do Vídně odesláno 15 000 letáčků.

⁴⁴ RAK Znojmo, *Znojenské historické vinobraní*, s. 10.

⁴⁵ Tamtéž.

dvou dnech 3 150 000 Kčs.⁴⁶ Do příprav a organizace bylo zapojeno 158 osob ve vlastní realizaci události, pak téměř 1800 pracovníků jako pokladníci, pracovníci obchodu a služeb, aj.⁴⁷ Jak je vidět na počtu návštěvníků, investice se vyplatila.⁴⁸ Ve dvou dnech slavnost navštívilo téměř 85 000 lidí, platících bylo 53 tisíc osob.⁴⁹ Celkový zisk pokryl veškeré náklady, a ještě nadále zbyla finanční rezerva v hodnotě 50 000 Kčs, kterou se pořadatelé rozhodli investovat do vinobraní nadcházejícího roku.⁵⁰ Částka za vstupné byla navýšena oproti loňskému roku. Na každý den stála vstupenka 8 Kčs, pro vojáky ve službě 5 Kčs a pro děti do 14 let pak 3 Kčs. Zahraniční návštěvníci⁵¹ byli přepravováni výlučně cestovní kanceláří Čedok.⁵²

O tom, že se jednalo o zcela výjimečnou událost, svědčí také vystoupení divadla ROKOKO⁵³ z Prahy. V divadle ROKOKO v tehdejší době vystupovali nejznámější hudební a herecké osobnosti celé republiky. S divadelním vystoupením navštívili město např. Helena Vondráčková, Marta Kubišová, Waldemar Matuška, Václav Neckář, aj.⁵⁴ Přítomnost slavných osobností a jejich představení⁵⁵ na hlavní tribuně je dokladem, že vinobraní nebylo pouze regionální záležitostí.

Doprovodný program byl doplněn o populární soutěž volby Miss vinobraní. Regionální tisk⁵⁶ se před samotnými oslavami soustředil na krátké zprávy, ve kterých vybízel mladé dívky a ženy, ať se zapojí do soutěže.⁵⁷ Kritériem byl jednak vzhled, ale zároveň i dovednosti v oblasti vína.⁵⁸ Do soutěže se zapojily dívky a ženy z celého Československa.⁵⁹ Tento program si tradici nezachoval a v dalších letech už volba

---

⁴⁶ Tamtéž.

⁴⁷ Tamtéž.

⁴⁸ Příjem za vstupenky byl ve výši 407 000 Kčs. J. KOUKAL, *František Koukal*, s. 124.

⁴⁹ Tamtéž, s. 122.

⁵⁰ Tamtéž, s. 124.

⁵¹ Pro rakouské občany byly připraveny speciální permanentky v ceně od 120 do 158 šilinků. Zahrnovaly vstupné, kapesné, láhve s vínem a dopravné.

⁵² Viz-např. Jaroslav ŠMÍD, *Cestovní ruch v ČSSR*, Praha 1976.

⁵³ Podrobněji Pavel BÁR – Vladimír JUST, *100 let divadla Rokoko*, Praha 2015.

⁵⁴ RAK Znojmo, *Znojenské historické vinobraní*, s. 7.

⁵⁵ „Soubor divadla ROKOKO z Prahy byl jistě dobrý, ale opakoval jen to, co známe z rozhlasu a televize...“ uvádí kronikář města Znojma Jan Daněk v Kronice města Znojma 1966. SOKA Znojmo, MNV Znojmo, inv. č. K-II 580, Kronika města Znojma 1966, s. 58. Jedná se však o příliš sugestivní názor, neboť většina narátorů vyjádřila názor, že doprovodný moderní program byl atraktivní. „Doprovodný program byl vždycky velmi bohatý, na tom pódiu... byl velmi atraktivní, vystřídal se tam všechna esa popmusic.“ SARS Znojmo, Rozhovor s Jaroslavem Muchou, Konice, 7. 7. 2017.

⁵⁶ Znojensko, orgán OV KSČ a ONV Znojmo.

⁵⁷ RAK Znojmo, *Znojenské historické vinobraní*, s. 7.

⁵⁸ Otázky typu, jaké odrůdy vína se pěstují na Znojensku, či do jakého tvaru sklenice se nalévá určitý druh vín.

⁵⁹ To dokládá fakt, že výherkyní se stala Vlasta Bártová z Havlíčkova Brodu.

neprobíhala.⁶⁰ Naopak tradičně se doprovodným programem staly výstavy. Tento rok se jednalo o výstavu „historických archivních dokumentů o 1800leté vinařské tradici znojemské oblasti“ a také o výstavu madonek a raně gotických soch.⁶¹ Obě výstavy pořádko Jihomoravské muzeum ve Znojmě.

ZHV v roce 1966 bylo natolik úspěšné, že se uskutečnil druhý ročník slavností. Festival vína ve dnech 15., 16. a 17. září 1967 byl největším vinobraním⁶² od svého vzniku, a i přes nepříznivé počasí byla návštěvnost vysoká.⁶³ Organizátoři se rozhodli, že akce bude místo dvou dnů trvat 3 dny.⁶⁴ Možnost uskutečnit třídní program zaručila volná pracovní sobota.⁶⁵ Pro svoji velkolepost bylo ZHV 67 zařazeno do „Roku mezinárodního cestovního ruchu 1967“⁶⁶ v rámci Organizace spojených národů.⁶⁷ Oživení cestovního ruchu na Znojemsku,⁶⁸ zvýšení zájmu o znojemská vína a propagace historického města byly hlavními úkoly. ZHV 1967 připadalo na výročí 740 let od povýšení Znojma na město a 640 let od návštěvy krále Jana Lucemburského ve Znojmě.⁶⁹

Tradiční součástí ZHV byly výstavy⁷⁰ a možnost prohlídek znojemských památek.⁷¹ Ve městě vzniklo 60 vyzdobených mázhauzů,⁷² čtyři brány, hlavní tribuna⁷³ a investovalo

---

⁶⁰ V 60. letech se uskutečnila i celorepubliková volba Miss krásy, která si získala velkou oblibu u obecnosti. Nejrůznější volby miss se pak po tomto vzoru konaly i v různých částech země.

⁶¹ Tamtéž, s. 8.

⁶² Obnovení Znojemského vinobraní v 90. letech 20. století odkazovalo právě na ročník 1967. Soudní spory o autorství vinobraní nejsou stále dořešeny.

⁶³ Propagace probíhala formou tištěných letáků v češtině, angličtině, němčině a francouzštině. Marta Stehlíková si do svého deníku zaznamenala den, kdy se začaly prodávat pohlednice ZHV 67. Komentovala tuto skutečnost tím, že pohlednice se nevydávaly každoročně a proto byly výjimečné. SARS Znojmo, Rozhovor s Martou Stehlíkovou, Nový Šaldorf, 10. 7. 2017.

⁶⁴ „Ty tři dny bylo možná až moc.“ Komentovala v rozhovoru Jana Kyprá. Dodala, že především pro organizátory a prodejce na stáncích byly tři dny velice náročné. SARS Znojmo, Rozhovor s Janou Kyprou, Znojmo, 16. 7. 2017. Stánkaři pracovali a prodávali své zboží zpravidla až do ranních hodin, stejně tak hudba v mázhauzech hrála dlouho do noci. Zvýšený hluk ve městě v období nočního klidu byl později jedním z argumentů, které byly proti konání slavností.

⁶⁵ V socialistických zemích byly běžné pracovní soboty, více např. Lenka KALINOVÁ, *K sociálním dějinám Československa v letech 1969–1989*, Praha 1999.

⁶⁶ RAK Znojmo, Pozvánka na Znojemské historické vinobraní s rytířskými turnaji, volný list.

⁶⁷ Každoročně vyhláší OSN mezinárodní rok zaměřený na určitý aktuální globální problém, který chce řešit. V roce 1967 se mezinárodní organizace soustředila na turismus.

⁶⁸ „Cestovním ruchem za mír“ bylo používané logo na letáčích a pozvánkách v letech 1967-8.

⁶⁹ Tamtéž.

⁷⁰ Jihomoravské muzeum stejně jako předchozí rok uspořádalo výstavu „archivních dokumentů o 1.800leté slavné tradici na Znojemsku“ a výstavu znojemských madon a gotického umění.

⁷¹ Především Znojemské podzemí, Znojemský hrad a Rotunda svaté Kateřiny.

⁷² „Tehdy to měli vyzdobené vinnou révou.“ SARS Znojmo, Rozhovor s Martou Stehlíkovou, Nový Šaldorf, 10. 7. 2017. „Všude byly listy, hrozny vinné révy, ale opravdové.“ SARS Znojmo, Rozhovor se Zdenou Poláškovou, Konice, 17. 7. 2017. Zdena Polášková dodala, že se jí líbila výzdoba, která symbolizovala sklizeň vína a vždy odkazovala na znojemskou tradici pěstování této plodiny. Konkrétněji, že neviděla a nenacházela dekorace, které by nekorespondovaly se středověkým vzhledem města.

se do úprav a oprav města.⁷⁴ Kromě oprav ve městě se MNV finančně neangažoval a finanční záležitosti řešily pořádající podniky spolu s Františkem Koukalem.⁷⁵

K radosti pořadatelů za tři dny navštívilo areál vinobraní téměř 100 000 návštěvníků,⁷⁶ a maloobchodní obrat dosahoval částky 5 900 000 Kčs.⁷⁷ Ubytovací možnosti ve městě a okolí nebyly schopné pokrýt poptávku.⁷⁸

Významnou návštěvou ZHV byl prezident Antonín Novotný⁷⁹ s manželkou, v doprovodu dalších významných komunistických funkcionářů.⁸⁰ Čestní hosté přicestovali v sobotu v podvečer.⁸¹ Byli přivítáni zástupci Jihomoravského kraje, znojemského okresu-města a tří dívek v krojích.⁸² Oficiální program byl naplánovaný až

---

⁷³ Pamětníci shodně odpověděli, že tribuna byla vyrobená ze dřeva a působila věrohodně v kontextu se středověkým městem.

⁷⁴ Stavební práce prováděl Okresní stavební podnik, Odbor památkové péče, Údržba státního obchodu, či podnik Dřevotvar. Nejvíce se stavební práce soustředily na náměstí Míru, kde probíhaly opravy fasád domů, výkladů apod. Celková hodnota těchto prací se vyšplhala na 285 000 Kčs. SOKA Znojmo, Fond MNV Znojmo, inv. č. K-II 581, Kronika města Znojma 1967, s. 67.

⁷⁵ „Kdo nesl riziko podnikání? Bylo to Sdružení pořadatelů ZHV, v němž byl předsedou Emil Svoboda, ředitel RaJ Znojmo, člen Zdislav Stupňánek, předseda LSD Jednota, František Tuza, ředitel Státního statku ve Znojmě, František Baráček, ředitel Státního statku v Hrušovanech n. J., Antonín Konecký, ředitel závodu n. p. Potravin, Znojmo, a František Koukal, vedoucí celé akce, scénárista a hlavní režisér.“ Tamtéž, s. 68.

⁷⁶ V pátek navštívilo areál vinobraní 21 000 hostů, v sobotu 37 000 osob a v neděli 35 000 návštěvníků. Rytířské turnaje pak shlédlo 18 500 platících, přestože sobotní program byl kvůli dešti odvolán. RAK Znojmo, *Znojemské historické vinobraní*, s. 34.

⁷⁷ SOKA Znojmo, Fond MNV, inv. č. 581, Kronika města Znojma 1967, s. 69. Stánky s občerstvením a textilním zbožím patřily k nevyhledávanějším.

⁷⁸ Ubytování v hotelech, ubytovnách, kulturních domech apod. bylo pouze v počtu 4 500 lůžek. Dalších přibližně 1 800 návštěvníků využilo možnosti přespat u svých známých a rodinných příslušníků. Ubytovací možnosti ve Znojmě a okolí nebyly schopné pokrýt množství osob. Tento problém nastal i v dalších letech. Řada pamětníků mi sdělila, že si pamatují, jak lidé spali ve spacáku v parku. Potvrzuje to i zápis z kroniky „lidé se veselili až do pozdních nočních hodin, a protože noclehy nestačily, položili se mnozí třeba na trávě u nádraží, v parku, nebo na náměstí Kosmonautů a tam přenocovali.“ SOKA Znojmo, Fond MNV Znojmo, inv. č. 583, Kronika města Znojma 1969, s. 85. V paměti všech narátorů se uchovaly vzpomínky na polehávající návštěvníky v parcích a u nádraží.

⁷⁹ Antonín Novotný (1904–1975) byl první tajemník ÚV KSČ a prezident ČSSR v letech 1957–1968.

⁸⁰ Vladimír Koucký, tajemník ÚV KSČ z Prahy, Martin Vaculík, vedoucí tajemník MNV KSČ, Praha, Miroslav Pastyřík, předseda Ústřední rady odborů a Josef Špaček, vedoucí tajemník KV KSČ.

⁸¹ Žádný z narátorů nepřikládal návštěvě prezidenta velkou váhu, s výjimkou Marty Stehlíkové, která se s ním osobně setkala.

⁸² Jednou z nich byla narátorka Marta Stehlíková. V roce 1967 byla oslovena, zda by chtěla nafotit propagační snímky. „Když mi bylo šestnáct, tak tady od nás paní Jarmila Kulhánková pracovala ve Znojemské besedě a tehdy tam přijel fotograf Oldřich Karásek a potřeboval tehdy plavovlasou, dlouhovlasou dívku v kroji na fotografie. Nenapadlo ji nic lepšího než, že mě znala a že bych to mohla být já.“ Vznikly fotografie, kde dotyčná stála ve valašském kroji ve vinici, přesto si není vědoma, že by byly použity v 60. nebo 70. letech. Zcela náhodou po patnácti letech, v roce 1982, objevila časopis Svět práce, ročník IV, 1982, se svojí fotografií na titulní straně. V deníku byla publikována pouze tato fotografie bez jakéhokoliv komentáře či článku, který by se týkal ZHV. Narátorka dále vyprávěla příběh o setkání s prezidentem Antonínem Novotným. Přesto, že odkazovala svoji vzpomínku na rok 1966, z pramenů víme, že událost, o které mluvila, se stala v roce 1967. Pro účely mé práce ovšem tato chyba nehrála roli. „Zažila jsem vinobraní prakticky v tom smyslu, že opět Znojemská beseda byla požádána, protože v tom roce měl přijet na vinobraní prezident Antonín Novotný, opět to tam ještě pracovala paní Kulhánková, tak potřebovala tři dívky, které přivítají chlebem, solí a vínem toho prezidenta Novotného. A tak nás oblékli do znojemských krojů.“ Nevzpomněla si, kdo jim dával instrukce, ani kdo jim

na neděli a v sobotu prezident a jeho doprovod jen přihlíželi průvodu. V neděli v dopoledních hodinách došlo k setkání s představiteli MNV⁸³ a znojemských závodů. Stylově bylo nachystáno přivítání historickou postavou v podobě purkmistra znojemského z roku 1327⁸⁴ a koňšely.⁸⁵ Na radnici prezident pronesl řeč⁸⁶ a pokračoval v návštěvě Znojemského hradu, kde přihlížel otevírání jednoho z nejvýznamnějších mázhauzů.⁸⁷ V odpoledních hodinách se usadil na čestnou tribunu⁸⁸ a sledoval vítání krále Jana Lucemburského. Předtím než v podvečerních hodinách opustil město, navštívil prezident a jeho doprovod kolbiště a shlédl část rytířských turnajů. Kromě čestných hostů v podobě významných funkcionářů navštívil ZHV i slavný herec tehdejší doby Miloš Kopecký.⁸⁹ V období ZHV 67 se ve městě natáčel krátký film WEEKENDY,⁹⁰ které režíroval Eman Kaněra⁹¹ a který následně odvysílala Československá televize.⁹²

---

zapůjčoval kostýmy, předpokládala, že MOB. „Já jsem dostala džbán vína a pamatuji si, že jsme tam dlouho čekali.“ Prezidenta Novotného uvítali u tehdejšího sídla MNV ve Znojme. Narátorka dodala, že jedinou otázkou, kterou ji prezident položil, byla ohledně kvality vína. „Tak mě to trošičku zarazilo, protože jsem tehdy ještě nebyla tak společensky vyspělá, abych mu nějak vtipně odpověděla, ale mrzelo mě to.“ Přiznala, že ji potěšilo, že ji vybrali, nicméně o politiku se tehdy vůbec nezajímala. Ze setkání s prezidentem Novotným nemá žádnou fotografii a ani nezjišťovala, zda bylo uvítání publikované v novinách. Doplnila, že to byl pravděpodobně jediný prezident, který v letech 1965–1973 ZHV navštívil. „Myslím, že byl jediný prezident, pak už jen předseda vlády.“ Po ceremoniálním přivítání prezidenta se převlékla z kroje a šla se podívat na průvod. SARS Znojmo, Rozhovor s Martou Stehlíkovou, Nový Šaldorf, 10. 7. 2017.

⁸³ Předseda MNV soudruh Kuneš ve svém uvítacím proslovu poznamenal „ve Tvoji osobě vítáme dnes, v historii našeho města poprvé, prvního tajemníka ústředního výboru naší rodné komunistické strany a presidenta republiky jako představitele socialistického státu.“ Antonín Novotný podotkl, že již dříve Znojmo navštívil, ale nejednalo se o oficiální návštěvu. RAK Znojmo, *Znojemské historické vinobraní*, s. 31.

⁸⁴ Fridolín byl purkmistrem, tedy předsedou koňšelů, v době vlády krále Jana Lucemburského.

⁸⁵ Koňšelé tradičně zahajovali vinobraní otevíráním mázhauzů.

⁸⁶ Po krátkém poděkování začal Antonín Novotný mluvit o historii. Zdůraznil, že „je správné navazovat na všechny dobré zvyky z minulosti. Je správné, že je obnovujete a tradici spojujete s novým, co podává obraz o socialistickém životě. Znojmo bylo první výspou češství proti germanismu v minulosti, ale ne tak zcela dávno.“ Z pohledu představitele komunistického režimu logicky doplnil, že významná byla doba husitská a „probuzenecká“. Od historie se posunul do své doby a následovala politický komentář k situaci ve Vietnamu a Šestidenní válce na Blízkém východě. „V této politické hře, kde svou hlavní úlohu mají Spojené státy severoamerické, nejde jen o Izrael. Naše národy se vždy spojují s národy se stejnými pokrokovými cíli. Je to pro nás životně důležité. Je to otázka existenční. Proto jsme pevným článkem zemí socialistického společenství. Proto máme pevné spojení se Sovětským svazem.“ Dále hovořil o své návštěvě v Jugoslávii i o rozhovoru s Josipem Titem. SOKA Znojmo, Fond MNV Znojmo, inv. č. 583, Kronika města Znojma 1969, s. 28.

⁸⁷ Mázhauz JZD Mír v Práčích. Práče jsou malá obec, zhruba 15 km vzdálené od města Znojma. V období socialismu byly bohatou obcí s významným JZD.

⁸⁸ RAK Znojmo, Fotografie, volný list.

⁸⁹ Miloš Kopecký (1922–1996) byl populární český filmový a divadelní herec, oceněn titulem národní umělec.

⁹⁰ Jednalo se o krátký dokumentární seriál, který byl určen především zahraničním divákům a televizím. Cílem bylo ukázat krásy Československa.

⁹¹ Emanuel Kaněra (1921–1979) byl scénárista, kameraman a režisér. Proslul především svými dokumentárními reportážemi a propagačními snímky.

⁹² SARS Znojmo, Rozhovor s Martou Karáskovou, Znojmo, 9. 9. 2017.

Přesto, že akce ZHV v roce 1967 byla považována za veleúspěšnou, z hlediska finančního skončila pasivem ve výši 382 000 Kčs.⁹³ Výbor ZHV požádal MNV o jednorázovou půjčku ve výši 300 000 Kčs a MNV spolu s ONV souhlasil.⁹⁴ Byl podán také návrh ze strany zástupců města nerozšiřovat program ZHV pro nadcházející rok 1968, v důsledku náročnosti a zvládnutelnosti celé akce.⁹⁵ Městští zastupitelé měli větší pravomoci zasahovat do průběhu akce, neboť již v lednu 1968 se MNV stal členem sdružených pořadatelů ZHV.⁹⁶ Slavnosti se měly konat ve dnech 13. – 15. září 1968 a přípravy byly nákladné.⁹⁷

Autor scénáře si připravil další kulturní program v podobě královských hostin na Znojenském hradě z období vlády Přemysla Otakara II. Historický průvod krále Jana Lucemburského měl obsahovat 600 postav. Počítalo se s otevřením zhruba 200 mázhauzů a rekordní návštěvností 200 000 lidí. Do příprav však zasáhl srpnový vpád sovětských vojsk na území Československa.⁹⁸ Oficiálního prohlášení o zrušení ZHV v roce 1968 se ujal František Koukal a jako důvod uvedl finanční záležitosti.⁹⁹ Ve skutečnosti ale nebylo prakticky možné v bezprostředních dnech a týdnech po obsazení státu konat akce čítající několik desítek až stovek tisíc občanů.¹⁰⁰ Veškeré plány a přípravy se přesunuly na následující rok 1969.¹⁰¹

Politická situace v Československu se vyvíjela jiným kurzem, než slibovalo Pražské jaro. Období normalizace¹⁰² znamenalo změny v každodenním životě, vinobraní nevyjímaje. Nebylo možné konat kulturní akce bez přímé účasti komunistických představitelů. Ideologický tlak na scénář ZHV byl patrný, ale mnohem více se ukázal až

---

⁹³ Uvedl předseda MNV Antonín Kuneš na radě ze dne 16. listopadu 1967. SOkA Znojmo, Fond MNV Znojmo, inv. č. K-II 581, Kronika města Znojma 1967, s. 70.

⁹⁴ Půjčka byla poskytnuta z prostředků na výstavbu znojenského zimního stadionu. Tamtéž, s. 70.

⁹⁵ Rozhodovalo se na zasedání rady MNV a rady ONV dne 16. 11. 1967. Tamtéž.

⁹⁶ Již v roce 1967 vyjádřili zástupci myšlenku, že by rádi, aby v průběhu dvou až tří let bylo konání akce výhradně jen záležitostí MNV a ONV Znojmo. Tamtéž.

⁹⁷ Samotná výprava kostýmu byla ve výši jednoho milionu korun. RAK Znojmo, Pozvánka na ZHV 68, volný list.

⁹⁸ V noci z 20. na 21. srpna 1968 vpadla na území Československa vojska pěti států Varšavské smlouvy v čele se SSSR. Jednalo se o vojenskou invazi, která měla potlačit postupné uvolňování a reformy, označované jako Pražské jaro.

⁹⁹ SOkA Znojmo, Fond MNV Znojmo, inv. č. K-II 582, Kronika města Znojma 1968, s. 144.

¹⁰⁰ Podrobněji např. Jindřich MADRY, *Sovětská okupace Československa, jeho normalizace v letech 1969–1970 a role ozbrojených sil*, Praha 1994.

¹⁰¹ Přesto konání akce bylo ohroženo. František Koukal se musel osobně zaručit, že nedojde k protestním akcím a nepokojům. J. KOUKAL, *František Koukal*, s. 113.

¹⁰² Bylo to období represivních změn a postupů v období 1968–1989, kterým se měly utužovat vztahy mezi SSSR a ČSSR.

v 70. letech. ZHV 69 se uskutečnilo ve dnech 11. – 13. září 1969 a návštěvnost byla velmi vysoká.¹⁰³ Ve třech dnech navštívilo slavnost zhruba 120 000 osob.

---

¹⁰³ Mezi vzácné hosty patřili především komunističtí funkcionáři, např. předseda federativního výboru pro tisk a informace dr. Jaroslav Havelka, vedoucí tajemník KV KSČ v Brně Karel Neubert, či delegace různých stranických špiček z Košic, Prahy, Jihlavy nebo Jindřichova Hradce.

1.2 Znojenské historické vinobraní v letech 1970–1973

Ačkoliv na ZHV 69 se podílel i MNV, ráz celé akce byl stále bez ideologických prvků. V roce 1970 tak, jak se narovnávaly vztahy ve společnosti, zasáhla normalizace zásadněji do průběhu celé akce. Řada pracovníků, která se podílela na ZHV v předcházejících letech, musela opustit své pozice. Např. byl odvolán ředitel RaJ Znojmo Emil Svoboda za jeho „chybné politické postoje v letech 1968-1969“ a na jeho místo byl jmenován Zdeněk Brabenec.¹⁰⁴ Významným prvkem bylo projednávání samotného scénáře radou ONV a MNV s Františkem Koukalem.¹⁰⁵

Vstupné se nenavyšovalo oproti roku 1969.¹⁰⁶ Vinobraní navštívilo v období třech dnů téměř 120 000 osob,¹⁰⁷ z toho nejvíce návštěvníků již tradičně přišlo na sobotní program.¹⁰⁸ Z ekonomického hlediska byla akce úspěšnou, na vstupném se vybralo téměř 1 300 000 Kčs a tržby se vyšplhaly k 7 000 000 Kčs.¹⁰⁹ Návštěvnost Královských hodokvasů v roce 1970 dosáhla 20 200 prodaných vstupenek.¹¹⁰ Slavnosti v roce 1970 si nenechal ujít tehdejší předseda vlády ČSR Josef Korčák¹¹¹ v doprovodu sovětské delegace.¹¹²

Novým doplňujícím programem bylo i pasování na „Znojenského rytíře“. Za 15 Kčs jste kromě samotného aktu pasování získali závěsnou pečeť, pasovací dekret a možnost fotografování. Pasování, které mělo být humorným prvkem, probíhalo na 4 místech v centru.¹¹³ Pro zvýšení atraktivity byl zařazen i program pro děti v podobě projížďky kolbištěm na letním stadiónu TJ Znojmo.¹¹⁴ Rodiče měli možnost zakoupit svým dětem i různé makety středověkých zbraní.¹¹⁵ Tyto malé doplňkové akce byly především marketingovou záležitostí. Cena vstupného na ZHV 71 zůstala stejná jako v předchozích letech, přesto návštěvnost byla nižší. V pátek bylo evidováno 28 000 platících, v sobotu 57 000 návštěvníků a v neděli přibližně 30 000 osob. V konečném součtu je to přibližně o 5 000 osob méně než v roce 1970. Jako jeden z důvodů uvádí

¹⁰⁴ SOkA Znojmo, MNV Znojmo, inv. č. K-II 584, Kronika města Znojma 1970, s. 164.

¹⁰⁵ Viz. Kapitola Historický průvod. Inspirační zdroje, symbolika a emblematika.

¹⁰⁶ 15 Kčs na den, na 3 dny pak 25 Kčs, děti do 14 let 5 Kčs. Vstupné na rytířské turnaje bylo ve výši 10 Kčs za sedadlo, 5 Kčs na stání.

¹⁰⁷ V podstatě stejně jako předešlý rok.

¹⁰⁸ Zhruba 60 000 návštěvníků. Tamtéž, s. 93.

¹⁰⁹ Tamtéž.

¹¹⁰ Tamtéž, s. 180.

¹¹¹ Josef Korčák (1921-2008) byl komunistický politik a v letech 1970-1978 působil jako předseda vlády ČSSR.

¹¹² Sovětskou delegaci tvořili zástupci rady velvyslanectví SSSR. Tamtéž, s. 93.

¹¹³ U lékárny, na Václavském náměstí, u kostelíka sv. Václava a na náměstí Divišově.

¹¹⁴ Cena projížďky byla 5 Kčs.

¹¹⁵ Např. přilbice, dřevěné meče apod.

kronikář města Znojma předvolební kampaň, do které „bylo mnoho znojenských občanů zapojeno.“¹¹⁶ Rozhodně se jedná o politickou poznámku. Důvodů bylo jistě několik, např. stále se opakující scénář akce, neměnnost průvodu apod. Velkou roli sehrála i normalizace, neboť v předchozích letech byl větší zájem návštěvníků ze západních zemí.¹¹⁷

Návštěvnost předposledního ZHV se vyšplhala na téměř 123 500 diváků.¹¹⁸ Ačkoliv to byl větší počet návštěvníků než předešlý rok, došlo ke snížení zájezdů do města Znojmo.¹¹⁹

Poslední ZHV se uskutečnilo ve dnech 14. až 16. září 1973. Z hlediska dobové symboliky byla výprava změněna z královského průvodu na vpád husitských bojovníků.¹²⁰ Poprvé se zcela otevřeně na hlavní tribuně na náměstí Míru také neřešila jen historická událost či hra, ale politická záležitost. V neděli 16. září 1973 před zahájením scény vystoupila členka Socialistického svazu mládeže Libuše Svobodová a přednesla svůj protest proti „řádění vojenské junty v Chile“.¹²¹ Původní záměr a scénář autora Františka Koukala byl zcela apolitický, nyní se slavnosti staly prostředkem k vyjadřování politické moci.

Většina mých narátorů na otázku, zda ví, proč se slavnosti přestaly konat, odpověděli ve smyslu, že „to bylo zakázané“. Při bližším dotazování mi byla sdělena řada názorů. „Bylo to zakázáno podle mě v rámci té normalizace, jako že to byl prostě, jak oni to říkali, kapitalistický manýry, nebo něco takovýho, že jako nic to pro ten socialismus nepřinášelo“.¹²² Jako další důvody byly často uvedeny nepořádek města v době konání akce a po jejím skončení.¹²³

---

¹¹⁶ SOKA Znojmo, Fond MNV Znojmo, inv. č. K-II 585, Kronika města Znojma 1971, s. 85.

¹¹⁷ Tento fakt dokládá, že po roce 1968 se přestaly tisknout letáky v angličtině a francouzštině, což v předešlých letech bylo standardem. Shodou okolností se v rozhovoru, který se týkal ZHV, narátor Jaroslav Mucha zmínil, že si pamatuje, jak po srpnových událostech byla zakázána jazyková škola ve Znojmě. „Nebylo možno vyučovat jazyk imperialistů. Zůstaly jen určité kroužky angličtiny v besedě, ale škola jako celek byla zrušena.“ SARS Znojmo, Rozhovor s Jaroslavem Muchou, Konice, 7. 7. 2017.

¹¹⁸ V pátek navštívilo akci 31 500 diváků, v sobotu 60 000 osob a v neděli 32 000 diváků.

¹¹⁹ SOKA Znojmo, Fond MNV Znojmo, inv. č. 586, Kronika města Znojma 1972, s. 59.

¹²⁰ V socialistickém Československu bylo husitství významným prvkem z hlediska marxisticko-leninské ideologie. Již v 50. letech 20. století se natočila výpravná trilogie v režii Otakara Vávry.

¹²¹ Chile se v 70. letech potýkala s hospodářskými i politickými problémy. V roce 1970 byl zvolen prezidentem Salvador Allende Gossens (chilský prezident v letech 1970–1973, marxistický politik), který chtěl v zemi provést řadu reforem a změn, inklinoval ke spolupráci s komunistickou Kubou a SSSR. 11. září 1973 vypukl v zemi puč, který vedli vojenští vysocí hodnostáři podporovaní USA, a který měl v zemi nastolit autoritářský režim, a především ekonomiku volného trhu. Více např. Jiří CHALUPA, *Dějiny Argentiny, Uruguaye a Chile*, Praha 1999.

¹²² SARS Znojmo, Rozhovor s Jaroslavem Muchou, Konice, 7. 7. 2017. Další ideologický podtext jako důvod, i když ne zcela určitě, byl zmíněn Janou Kyprou. „Já si to ani tak nepamatuju, vím, že něco tam bylo, něco tam někomu nesesedělo, ale nechápala jsem, co by tam komu mohlo vadit a proč by to mělo být

Ve většině případů, s výjimkou pochopitelně Jiřího Koukala, v běžném životě narátoři neřešili, proč se slavnosti již nekonaly a přijali tuto skutečnost jako fakt v kontextu doby. Na Jiřího Koukala mělo nekonání ZHV osobní dopad.¹²⁴

Po skončení vinobraní ještě probíhala určitá jednání o příštích možných slavnostech, ale nakonec bylo rozhodnuto ZHV dále nepořádat, z důvodu vandalismu, spojeným s konáním akce. Tento argument byl v roce 1977 zopakován v dopise adresovaném manželce Františka Koukala, paní Běle Koukalové, jako důvod pro definitivní zákaz i Královských hodokvasů ve Znojmě.¹²⁵

---

jinak.“ Narátorka nebyla schopná ani v tehdejší době, ani dnes okomentovat, co konkrétního bylo nevhodné pro komunistický režim. SARS Znojmo, Rozhovor s Janou Kyprou, Znojmo, 16. 7. 2017.

¹²³ Narátorka přiznala, že během slavností byl ve městě nepořádek, který souvisel s velkým množstvím lidí. Přesto dodala, že si pamatuje, jak každé ráno bylo město uklizené. „Pravděpodobně uklízeli během noci.“ SARS Znojmo, Rozhovor se Zdenou Poláškovou, Konice, 17. 7. 2017.

¹²⁴ „Táta z toho byl frustrovanéj.“ SARS Znojmo, Rozhovor s Jiřím Koukalem, Znojmo, 12. 7. 2017.

¹²⁵ J. KOUKAL, *František Koukal*, s. 163.

2 Historický průvod. Inspirační zdroje, symbolika a emblematika

Ráz města byl již při prvním ročníku ZHV v roce 1966 přizpůsoben oslavám výstavbou čtyř bran¹²⁶ s cimbuřím, na kterých stáli zbrojnoši a vítali návštěvníky. Na všechny narátory působily brány velmi věrohodně a pozitivním dojmem. „Výzdoba města (...) určitě byly prapory a papírové brány, tak jsme věděli, že bude vinobraní.“¹²⁷ Zcela s jistotou pamětníci vypověděli, kde brány tradičně stávaly. Brány, které vypadaly jako hradby, byly umístěny na ulici Kollárova, Leninova,¹²⁸ Kovářská a poslední brána byla na náměstí Svobody.¹²⁹

Hlavním výtvarníkem ZHV byl Miroslav Smutný,¹³⁰ který vytvořil kostýmy a oficiální emblém,¹³¹ který se objevil na pozvánkách. Hlavním motivem pozvánek ZHV 66 bylo upozornit na „640. výročí udělení výsadních vinařských práv městu Znojmu českým králem Janem Lucemburským r. 1326, rozšířených císařem a králem Karlem IV. r. 1375 na vyvážení znojenských vín až do Branibor, Lužice a jinde do všech zemí.“¹³²

Hlavním programem akce byl královský průvod¹³³ a představení na hlavní tribuně na náměstí Míru, kde došlo k předání práv městu Znojmu králem Janem Lucemburským. V roli krále Jana se objevil Ladislav Velich.¹³⁴ Celý průvod, který čítal téměř 300 osob v dobových kostýmech a 100 koní, procházel za zvuků městských zvonů a návštěvníci hlasitě zdravili krále.¹³⁵

První část průvodu tvořili zbrojnoši, bubeníci, jezdcí na koních, kteří nesli bílý prapor se znakem českých králů, a pážata. Za nimi jel na koni král Jan Lucemburský v rytířské

---

¹²⁶ Návrhy bran vytvořil Josef Komárek. Brány sloužily i v dalších letech, po skončení akce byly rozebrány a uloženy ve skladech v Příměticích u Znojma.

¹²⁷ SARS Znojmo, Rozhovor s Martou Stehlíkovou, Nový Šaldorf, 10. 7. 2017.

¹²⁸ Dnešní ulice Pontassievska ve Znojmě.

¹²⁹ Právě touto branou přijížděl král Jan Lucemburský a jeho družina do města.

¹³⁰ Podnikový výtvarník Keramických závodů Znojmo.

¹³¹ Emblém byl představen veřejnosti v červenci 1966 prostřednictvím regionálních novin Znojensko. Odkazuje na znojenskou vinařskou tradici.

¹³² RAK Znojmo, *Znojenské historické vinobraní*, s. 6.

¹³³ Průvody a pochody městem byly součástí slavností již v antickém Římě, kde triumfální vjezdy do měst byli nedílnou součástí kulturního života. Ve středověku se tyto vjezdy a návraty panovníků do Říma staly předlohou pro vladařské průvody. Jednalo se o významný akt prezentace a sebezprezentace panovníka. Daná symbolika sloužila jako komunikační prvek mezi vladařem a poddanými. Každý panovník se snažil velkolepostí a pompézností průvodu zapůsobit na davy. Většinou se spolu s průvodem slavila ještě jiná významná událost, ať už úmrtí, svatba, korunovace apod. Vítání panovníka byla mimořádná událost pro středověkou společnost.

¹³⁴ V té době populární herec a zpěvák Městského divadla Znojmo.

¹³⁵ SARS Znojmo, Rozhovor s Martou Karáskovou, Znojmo, 9. 7. 2017.

helmě a třibarevným chocholem, oděn do zlatého brnění.¹³⁶ „Za ním zcela zastíněni jeho leskem, jeli dva církevní hodnostáři. V té době jim patřilo místo před purkmistrem a konšely města. Ale teď? Díval jsem se po lidech, kteří jakoby ty dva v mnišských hábitech ani nebrali na vědomí.“¹³⁷ Další část průvodu byla tzv. uvítací družina, která nesla chléb se solí a víno. Po nich následovali rytířští jezdci, oděni v černém se znakem Znojmské orlice. Za nimi šli zástupci řemeslnických středověkých cechů, z nichž jako první kráčeli vinaři, za nimi řezníci, pekaři, koželuzi, bednáři, tesaři, kováři, kominíci, krejčí a ševci. Následoval alegorický vůz s bohem vína, který patřil u návštěvníků vždy mezi nejoblíbenější.¹³⁸ Průvod uzavírali vykonavatelé soudní moci,¹³⁹ jež vedli proviněné.¹⁴⁰

Této role se v roce 1969 zhostila i narátorka Jana Kyprá. K získání role bylo nezbytné absolvovat konkurz, který vedla manželka Františka Koukala Běla. „Oni si vybírali podle vzhledu.“¹⁴¹ Vedeni byli osobou, která přesně dávala pokyny a připravovala je na roli. „Tohle byla role zlodějky vína, ta měla být koupaná v kašně, oni nás ušetřili a koupali jen muže.“¹⁴² S autorem a režisérem ZHV do osobního kontaktu nepřišla, přesto vyprávěla svoji vzpomínku. „Třeba konkrétně u mě, kluci se mnou nechtěli nějak tahat nebo to, ale k té roli to patřilo. A já jsem měla mít pořádně omotaný ruce provazem a kluci nechtěli, aby mě to třeba nějak neřezalo, tak jsem to jen držela a on si toho všiml.“¹⁴³ Narátorka odkazovala na autora scénáře Františka Koukala, který upozornil,

---

¹³⁶ Nejvíce na narátorku zapůsobila postava krále a celková atmosféra. „Moc se mi líbil ten první král. To ještě nebyla královna, byl jen pan král. Bylo to nádherný. Tehdy to lidi prožívali, že se křičelo a opěvovali to, jako kdyby přijel opravdický král do královského města a bylo to nádherně velký divadlo.“ Za povšimnutí stojí, že pamětnice mluvila o „panu králi“ a přidala tak postavě na významnosti. SARS Znojmo, Rozhovor s Martou Stehlíkovou, 10. 7. 2017.

¹³⁷ RAK Znojmo, *Znojmské historické vinobraní*, s. 17. Jedná se o propagandistický komentář, který se objevil v deníku Rovnost. Autor článku Emil Malacka pouze vyjmenovával postavy průvodu, ale k církevním hodnostářům měl potřebu se vyjádřit více. Komunistický režim byl odpůrcem církve, a to se promítlo i do názorů v širší veřejnosti. Podrobněji o postavení církve v Československu v době komunismu např. Stanislav BALÍK – Jirí HANUŠ, *Katolická církev v Československu 1945-1989*, Brno 2007.

¹³⁸ Jak dokládá např. R. ANTONÍN – T. BOROVSÝ, *Panovnické vjezdy na středověké Moravě*, Brno 2009 na diváky působí spíš jednotlivé obrazy nežli celistvý výjev. Toto tvrzení je do značné míry podloženo i výpověďmi pamětníků, neboť narátoři ve většině případů vzpomínají na krále a antický alegorický vůz s bohem vína.

¹³⁹ Vykonavatelem soudní moci ve středověku byl biřic.

¹⁴⁰ Historické postavy, které představovaly ženy lehkých a nezpůsobných společenských mravů, zloděje či jiné osoby na okraji společnosti.

¹⁴¹ SARS Znojmo, Rozhovor s Janou Kyprou, Znojmo, 16. 7. 2017.

¹⁴² Autor scénáře připravil role i text, který dotyčná postava promlouvala. Snažil se dále oživit program vtipnými výstupy, například se vždy ve velkém proutěném koši, zavěšeném na kladkovém stroji, koupali středověcí provinilci v kašně na náměstí Míru. Další podobnou atrakcí pro návštěvníky bylo tzv. vyhazování plachtou. Chlapci hrající pážata napnuli plachtu a vyhazovali dívky v kostýmech vysoko nad sebe.

¹⁴³ SARS Znojmo, Rozhovor s Janou Kyprou, Znojmo, 16. 7. 2017.

že postava měla mít ruce svázané, nikoliv lana pouze svírat. „A potom říkal, že role krásná, všechno perfektní, ale ty provazy nebyly tam, kde měly být. Byl i kritik.“¹⁴⁴ Režisér ZHV vždy stál a kontroloval průvod, zda bylo vše v pořádku. Zpětnou vazbu prováděl i pomocí fotografií a zaobíral se každým detailem.

V dalších letech se Jana Kyprá účastnila průvodu jako jedna z dívek na alegorickém voze boha Bacchuse. Přiznala, že první role se jí líbila víc, a v roce 1970 se původně hlásila opět na zlodějku vín. Bohužel role už byla obsazena. Jako kompenzace ji byla nabídnuta možnost hrát jednu z dívek, které obveselovaly boha vína. Narátorka souhlasila. Dodala, že „tahle role byla atraktivní především proto, že boha vína často představoval někdo, v té době slavný. Bylo to zajímavý, jeden rok tam byl Štercl, jeden Matuška, jindy Laufer“.¹⁴⁵ Další oblíbenou postavou mezi publikem byl královský šašek. Zejména pro svůj specifický kostým byla tato postava často fotografována. Kostým byl důmyslně vyroben tak, aby na diváka působil, že šašek nemá hlavu usazenou na krku, nýbrž si s ní pohrával v ruce. Od roku 1969 roli ztvárnil Jiří Koukal. Se smíchem komentoval „někoho to občas vyděsilo, když viděl před sebou letět hlavu.“¹⁴⁶

Královské průvody, které byly hlavním bodem slavností, neměly do jisté míry reflektovat skutečnou podobu středověkých průvodů a měly působit spíše atraktivním dojmem. Jak vyprávěl narátor Jiří Koukal, jeho otec František neměl historické vzdělání a dějiny pro něj byly především velkým koníčkem. „Znalosti měl na úrovni, dokázal se o historii bavit i s odborníkem.“¹⁴⁷ Přesto víme, že středověké průvody měly značně jinou podobu. Průvod a vítání krále ve 14. století nebyla otázka 30 minut, tak jak tomu bylo na vinobraních. Tradiční průvody byly doplněny o církevní i světské ceremoniály, které se konaly v průběhu několika následujících dní.¹⁴⁸ Tato část příjezdu krále pochopitelně ve 20. století chyběla. Autor scénáře vytáhl jen nejatraktivnější část, a to samotný vstup krále do městských bran. Zároveň i doprovod krále byl značně zredukován a upraven pro tehdejší účely. Z hlediska struktury byly některé části

---

¹⁴⁴ SARS Znojmo, Rozhovor s Janou Kyprou, Znojmo, 16. 7. 2017.

¹⁴⁵ Tamtéž.

¹⁴⁶ Dále popisoval, jak role obnášela vystoupit s básní na hlavní tribuně a odrecitovat ji. „Když jsem mluvil do mikrofonu, tak jsem měl takovou básničku, no samozřejmě jsem měl trému a z té úzkosti jsem měl takovej vyšší hlas a pak jsem slyšel ohlasy, že tam byl asi Neckář.“ Na otázku, jak moc se na roli královského šaška připravoval, bez váhání odpověděl, že velmi poctivě a několikrát měl zkoušky s divadelním režisérem. Přiznal, že doma to s otcem neprobírali, neboť ten znal kvalitu příprav na tuto roli. SARS Znojmo, Rozhovor s Jiřím Koukalem, Znojmo, 12. 7. 2017.

¹⁴⁷ Tamtéž.

¹⁴⁸ Podrobněji např. Antonín ŠŤASTNÝ, *Městské historické slavnosti a jejich historické náměty z období vlády Přemyslovců a Lucemburků*, bakalářská práce, Praha 2014.

průvodu zcela vypuštěny, jako např. doprovod v podobě služebnictva krále, který zajišťoval veškeré jeho potřeby. Autor se spíše snažil představit středověkou společnost, v níž měli své místo král s chotí, církevní hodnostáři, šlechticové, řemeslníci, poddaní a posléze i nemajetní lidé na okraji společnosti. Takováto rekonstrukce průvodu má své logické opodstatnění, neboť byla cílena především na široké a neodborné publikum. Průvod měl v přihlížejících vzbudit zájem o historii a vlastenectví, což dokládaly i výpovědi narátorů. „Když začaly zvonit zvony, stáhl se nám žaludek a my věděli, že přijede král.“¹⁴⁹ Jednalo se o velmi silný emoční zážitek. „Připadali jsme si jako opravdoví poddaní, co vítají svého milovaného krále.“¹⁵⁰

Obdobně jako předchozí rok, i v roce 1967 byl král Jan Lucemburský¹⁵¹ a jeho doba stěžejním bodem hlavního programu. Pro diváky byl připraven průvod, který čítal 590 osob¹⁵² a 100 jízdních na koních. Od roku 1967 se také stalo pravidlem, že průvody byly konány každý den vinobraní. Pro zvýšení atraktivnosti byly denní průvody v pátek a neděli doplněny sobotním, který byl ve večerních hodinách, za světél loučen a ohňů.¹⁵³ Finanční ohodnocení účastníků průvodu bylo spíše symbolické.¹⁵⁴ „Pro nás to byla čest být součástí průvodu. My jsme to pro peníze nedělaly, za to bylo málo.“¹⁵⁵

Novým lákavým prvkem v programu byly rytířské turnaje, které se konaly v dopoledních i odpoledních hodinách.¹⁵⁶ Návštěvníci si kupovali zvláštní vstupenky, které nebyly zahrnuty ve vstupenkách na ZHV.¹⁵⁷ Příplatek na Znojenské rytířské turnaje byl 5 Kčs, v případě zájmu o sedadlo pak 10 Kčs.

Ceremoniální úvod turnajů spočíval v uvítání krále Jana Lucemburského¹⁵⁸ na kolbišti¹⁵⁹ za zvuků fanfár.¹⁶⁰ Králi byly představeny šlechtické urozené dámy¹⁶¹ a

---

¹⁴⁹ SARS Znojmo, Rozhovor s Janou Kyprou, Znojmo, 16. 7. 2017.

¹⁵⁰ Tamtéž.

¹⁵¹ V hlavní roli krále se představil opět Ladislav Velich.

¹⁵² Zhruba o 200 postav více než předešlý rok. Účinkující dostávali honorář ve výši 20–100 Kčs.

¹⁵³ Občané města Znojma, kteří bydleli na trase průvodu, dávali do oken svíčky pro dotvoření atmosféry. SOKA Znojmo, Fond MNV Znojmo, inv. č. 581, Kronika města Znojma 1967, s. 68. Na tuto skutečnost upozorňuje i narátor. SARS Znojmo, Rozhovor s Jiřím Koukalem, Znojmo, 12. 7. 2017.

¹⁵⁴ SARS Znojmo, Rozhovor s Janou Kyprou, Znojmo, 16. 7. 2017. Jaroslav Mucha odpověděl, že finanční odměna nebyla, nebo byla velmi malá, a spíše se jednalo o dobrovolnictví. SARS Znojmo, Rozhovor s Jaroslavem Muchou, Konice, 7. 7. 2017.

¹⁵⁵ SARS Znojmo, Rozhovor s Janou Kyprou, Znojmo, 16. 7. 2017.

¹⁵⁶ Jiří Koukal rytířské turnaje vnímal jako nejcennější část ZHV. SARS Znojmo, Rozhovor s Jiřím Koukalem, Znojmo, 12. 7. 2017.

¹⁵⁷ Ceny vstupenek byly navýšeny oproti minulým pořádaným akcím. Dospělá osoba zaplatila 10 Kčs na den nebo 20 Kčs na tři dny, děti do 14 let platily 5 Kčs.

¹⁵⁸ Řeč pronesla postava zemského hejtmána moravského Jana z Boskovic.

¹⁵⁹ Nejednalo se o dnešní ulici Na kolbišti ve Znojmě, nýbrž na fotbalovém stadionu TJ Znojmo bylo uměle vystavěno kolbiště. Na trávník byly položeny dřevěné desky, aby nedošlo k poničení.

¹⁶⁰ Fanfáry byly vytvořeny Janem Valíkem speciálně pro ZHV.

¹⁶¹ Podrobněji např. Edith ENNENOVÁ, *Ženy ve středověku*, Praha 2001.

řízení turnajů bylo předáno postavě představující Heřmana z Miličina.¹⁶² Poté následovala jízda k poctě českého krále a pak samotné turnaje, které se skládaly ze soubojů královských lučištníků, kopiníků, cvičení pážat, soubojů rytířů,¹⁶³ v provedení členů Ústředního domu armády v Praze (dále ÚDA),¹⁶⁴ a dovedností rytířů na koních.¹⁶⁵ Pro diváky bylo velmi lákavé představení sokolníků.¹⁶⁶ Vítězný rytíř si zvolil královnu krásy z jedenácti přítomných urozených dam a vrcholem turnajů bylo ceremoniální zakončení doplněné o závěrečnou jízdu k poctě králi. Celá scéna, ať už průvod, hlavní tribuna na náměstí Míru anebo zmiňované rytířské turnaje měli návštěvníkům, co nejvíce zábavnou formou přiblížit Znojmo v době středověku.¹⁶⁷

Král Jan Lucemburský, kterého ztvárnil nově Jiří Čapoun,¹⁶⁸ byl poprvé doprovázen královnou Eliškou Přemyslovnou, kterou hrála Ida Türkelová.¹⁶⁹ V roli purkmistra se představil stejně jako předešlé roky Zdeněk Gros a v roli královského šaška nově Jiří Koukal. Program ZHV a rytířských turnajů byl obohacen o „Královské hodokvasy“.¹⁷⁰ Středověké hostiny probíhaly na nádvoří Znojemského hradu od června do září,¹⁷¹ vždy v pátek a sobotu.¹⁷² Jednalo se o představení podložené historickou událostí pobytu Přemysla Otakara II. ve Znojmě.¹⁷³ „...kromě středověké krmě a dobrého

---

¹⁶² Heřman z Miličina byl český šlechtic a válečník, který bojoval spolu s králem Janem Lucemburským v bitvě u Mühldorfu v roce 1322.

¹⁶³ Souboje rytířů v disciplíně meče–štitů, s holemi, štít proti štítu, s meči, či válečnými sekyrami.

¹⁶⁴ Jednalo se o vojenskou sportovní organizaci, předchůdce Dukly Praha. SOkA Znojmo, Fond MNV Znojmo, inv. č. K-II 581, Kronika města Znojma 1967, s. 67. Tato informace byla zahrnuta i v letáku s programem.

¹⁶⁵ Skoky na koních přes překážky, souboje na koních s meči, štíty a dřevci. Koně byli ustájeni na stadionu TJ Znojmo. Koně a jezdci byli z širokého okolí, nejvíce však byla zastoupena rodina Karáskových z Hradiště u Znojma.

¹⁶⁶ SARS Znojmo, Rozhovor s Jiřím Koukalem, Znojmo, 12. 7. 2017.

¹⁶⁷ Texty krále Jana, konšelů, šlechticů a dalších účastníků psal autor scénáře František Koukal, který se inspiroval v literatuře. Některé byly ve staročeštině, ale nezakládaly se na historických pramenech. Texty neměly být doslovným přepisem historických písemností, nýbrž měly atraktivním způsobem připomenout středověkou společnost. SARS Znojmo, Rozhovor s Jiřím Koukalem, Znojmo, 12. 7. 2017.

¹⁶⁸ Herec Znojemského městského divadla.

¹⁶⁹ Tato žena je často označována přízviskem „nejkrásnější královna“. Nejednalo se o herečku, pouze přijala postavu královny v průvodu.

¹⁷⁰ Režii, scénář i texty vypracoval František Koukal.

¹⁷¹ Celkem bylo v roce 1969 odehráno 28 představení. RAK, *Znojmské historické vinobraní*, s. 75.

¹⁷² Jana Kyprá navštěvovala Královské hodokvasy pravidelně. „To byly tanečky, to byly zájezdy, to bylo krásný.“ SARS Znojmo, Rozhovor s Janou Kyprou, Znojmo, 16. 7. 2017. Naopak narátorka Marta Stehlíková se byla podívat pouze jednou a vyjádřila se, že akce na ni „nepůsobila dobře, taková pijatika, mi přišlo“. SARS Znojmo, Rozhovor s Martou Stehlíkovou, Nový Šaldorf, 10. 7. 2017.

¹⁷³ „Po velkolepé svatbě Přemysla Otakara II. s Kunhutou Haličskou, vnučkou uherského krále Bély IV., která se konala v tehdejší Prešpurku dne 25. 10. 1261, vrátil se český král Přemysl Otakar II. se svojí sličnou chotí Kunhutou zpět na Pražský hrad přes Vídeň, kde na krátkou dobu onemocněl. Tím se stalo, že z Vídně přijel na svůj rodový hrad Znojem teprve 24. 11. 1261, kde také s celou svojí družinou a nejbližším příbuzenstvem nocoval a kde se konal jako na prvním jeho královském hradě hodokvas, který na počest novomanželů uspořádal tehdejší královský purkrabí hradu Znoyemu, pan Beneš ze Cvilína.“

jihomoravského vína se tu seznámíte se zpěvy minnesängrů, středověkými tanci a samozřejmě i rytířskými hrami.“¹⁷⁴ Počet návštěvníků byl vždy striktně omezený, kvůli prostoru hradního nádvoří.¹⁷⁵ Celková návštěvnost prvního ročníku byla 11 000 platících.¹⁷⁶

Pořadatelé¹⁷⁷ byli spokojeni a důkazem toho je fakt, že i když ZHV skončilo v roce 1973,¹⁷⁸ Královské hodokvasy se konaly ještě i v dalších letech.¹⁷⁹ Přínosem hodokvasů bylo také uspíšení oprav a rekonstrukcí Znojemského hradu.¹⁸⁰

V roce 1970 se objevily první hlasité názory na změnu tématu ze strany členů ONV. „Pokud jde o politickou otázku, myslím si, že stojí za prozkoumání. Ta šlechta, jednota lidu, to nebyla taková, jak se to ukazuje, myslím si, že by se tam mělo trochu ukázat na sociální rozdíly, nespravedlnosti mezi šlechtou a obecným lidem.“¹⁸¹ Docházelo stále častěji k schůzkám mezi organizacemi¹⁸² a radami MNV a ONV o stávající, ale i budoucí podobě ZHV. Tradiční program, který se skládal z ceremoniálního otevírání mázhauzů, koncertů, prohlídek, slavnostního průvodu městem, udělování výsadních práv městu Janem Lucemburským, rytířských turnajů a královských hodokvasů, byl doplněn o složku „městské chudiny“ v průvodu. Jednalo se o skupinu lidí, představující chudé ve středověku, kteří byli vyháněni před příjezdem krále Jana. Tento ideologický

Originální text Františka Koukala na Programu Královských hodokvasů. RAK, Znojmo – Hrad, Královské Hodokvasy s českým králem Přemyslem Otakarem II., volný list.

¹⁷⁴ RAK, *Znojemské historické vinobraní*, s. 124.

¹⁷⁵ I když se jednalo o divadelní hru o čtyřech obrazech, hlavní snahou bylo vtáhnout návštěvníky do děje. Ti, co si zakoupili vstupenku, pak stolovali u královské tabule. Aktéři si umývali ruce před jídlem, jedli bez příborů, pili a degustovali víno, zpívali a tančili.

¹⁷⁶ SOKA Znojmo, Fond MNV Znojmo, inv. č. 583, Kronika města Znojma, 1969, s. 162. Vstupenky a předprodej měla v kompetenci cestovní kancelář Čedok.

¹⁷⁷ Raj Znojmo, MNV Znojmo, Jihomoravské muzeum Znojmo a cestovní kancelář Čedok.

¹⁷⁸ „Bylo to dobrý, ale nebylo to ono. Ale aspoň něco bylo.“ SARS Znojmo, Rozhovor s Jaroslavem Muchou, Konice, 7. 7. 2017.

¹⁷⁹ Definitivně zakázané byly Odborem školství a kultury MNV ve Znojmě až v roce 1977. „...byla vytvořena komise, která ve svých závěrech doporučila radě MěstNV ve Znojmě další konání hodokvasů zrušit vzhledem k tomu, že záporné jevy hodokvasů značně převyšují klady i ekonomické ukazatele a jsou v podstatě v rozporu s usnesením říjnového pléna ÚV KSČ z r. 1972 k ideologické práci a s usnesením červnového pléna ÚV KSČ z r. 1973 k výchově mladé generace. Se závěry komise vyslovila rada ONV a rada MěstNV svůj souhlas.“ J. KOUKAL, *František Koukal*, s. 163. V podstatě byly zopakovány důvody, které vedly i ke zrušení ZHV o pár let dříve.

¹⁸⁰ Především byla opravena fasáda hradu. RAK, *Znojemské historické vinobraní*, s. 126.

¹⁸¹ SOKA Znojmo, MNV Znojmo, inv. č. 584, Kronika města Znojma 1970, s. 93. Výpověď Aloise Dítěte, vedoucí odvětvového odboru ONV.

¹⁸² Jednota Moravský Krumlov, Potravinami Znojmo, Raj Znojmo a Státními statky Hrušovany a Znojmo.

prvek byl do programu přidán na žádost MNV a ONV.¹⁸³ Hlavní představitelé historických postav byly stejné jako předešlý rok.¹⁸⁴

Významným ikonografickým pramenem je i pozvánka na ZHV 69, kde je ve středu vyobrazen rytíř, který držel bílý prapor s nápisem „prawda witiezi“.¹⁸⁵ Ačkoliv se mělo jednat o nápis ve staročeštině, jeho symbolika zcela jistě odkazovala na srpnové události v roce 1968 a byla všem srozumitelná.¹⁸⁶ V dalších letech zůstaly pozvánky se stejným vyobrazením rytíře, na praporci již ale nebylo nic napsáno.

Změny v programu pokračovaly i následující rok. Pro slavnosti ve dnech 10. – 12. září 1971 František Koukal provedl další změnu ve scénáři, kde krále Jana Lucemburského nahradil jiným významným českým panovníkem. Pozornost se odklonila od panovnického rodu Lucemburků k dynastii Přemyslovců.¹⁸⁷ Král Přemysl Otakar I. povýšil ve 13. století město Znojmo na město královské, a nejen proto si ho autor scénáře vybral za ústřední postavu. Kromě změny v podobě panovníka, průvod zůstal zachován. Syn Jiří Koukal vzpomněl, že otec měl v oblibě období vlády Přemyslovců. „Měl zmapovanou celou přemyslovskou dynastii.“¹⁸⁸ Je zajímavé, že posun v letech od období vlády Jana Lucemburského do doby Přemysla Otakara I. se výrazně nepodepsal na vzhledu a úpravě kostýmů. „Ty kostýmy se dvakrát nepřešivaly, zůstal středověk.“¹⁸⁹ Spolupráce mezi původními pořadateli, v čele s Františkem Koukalem, a zástupci města¹⁹⁰ byla velmi složitá. Komunističtí představitelé s každým rokem chtěli více doplňovat scénář ideologickými prvky. Průvod v roce 1972 byl odlišný ve všech aspektech. Skládal se ze dvou částí, z nichž nová byla kratší a obsahovala skupinu pionýrů. Za nimi jelo deset alegorických vozů.¹⁹¹ Druhá, delší část, byla tradiční

---

¹⁸³ Jednání rady ONV a MNV ve Znojmě dne 16. 7. 1970. Tamtéž, s. 92.

¹⁸⁴ V roli krále Jana Lucemburského se představil Jiří Čapoun, v roli královny Elišky Přemyslovny Ida Türkelová, jako purkmistr Zdeněk Gros a v roli královského šaška Jiří Koukal.

¹⁸⁵ RAK, Pozvánka na Znojenské historické vinobraní s rytířskými turnaji 1969, volný list.

¹⁸⁶ „Otec nikdy nebyl ve straně a sympatizoval s tou reformní skupinou kolem Dubčeka.“ Jiří Koukal doplnil, že otec psal proslovy králů jako „poselství českému národu“. SARS Znojmo, Rozhovor s Jiřím Koukalem, Znojmo, 12. 7. 2017.

¹⁸⁷ Tamtéž.

¹⁸⁸ Tamtéž.

¹⁸⁹ Tamtéž.

¹⁹⁰ MNV, ONV, Okresním výborem KSČ a Okresním výborem Národní fronty.

¹⁹¹ V kronice města Znojma 1972 je zapsáno, že se jednalo o „vkusně vyzdobené vozy, znázorňující sklizeň a výrobu hroznového vína na našem okrese“, přesto v obyvatelích Znojma převládá názor, že ony vozy spíše symbolizovaly historické etapy. Silným prvkem byla postava zobrazující nacistického pohlavára. S největší pravděpodobností, došlo k záměně s jinými oslavami. Typický jev, který historikové označují jako kolektivní paměť.

výpravou krále Přemysla Otakara I.¹⁹² s chotí Konstancí Uherskou,¹⁹³ středověkého doprovodu a alegorického vozu krále Bacchuse.¹⁹⁴

Poslední ZHV se uskutečnilo ve dnech 14. až 16. září 1973 a lišilo se od ostatních vinobraní v mnoha významných aspektech. Z názvu opět zmizel termín „historické“ a jednalo se jen o Znojemské vinobraní. Odkaz na královský majestát nebyl žádoucí. Tomu odpovídala i podoba pozvánky, kde byla vyobrazena mladá prostá dívka s pohárem vína, namísto obvyklých rytířů.¹⁹⁵ V symbolice se do popředí dostal poddanský stav namísto urozených osob.

Nejzásadněji se změna promítla do výpravy a do podoby scénáře. Královský honosný průvod byl nahrazen dvěma průvody. První z nich měl oslavovat vinařství na Znojemsku v podobě průvodu alegorických vozů státního a družstevního vinařství. Druhý průvod bylo „velkolepé bojové tažení husitských revolučních houfů.“¹⁹⁶ Husitské tažení do města připomínalo „vtrhnutí chásky“¹⁹⁷ do městských bran.

V čele husitského průvodu byli husitští pavezníci,¹⁹⁸ střelci s kušemi, bojovníci s válečnými sekýrami, husitští bubeníci, trubači, za nimi pak kazatel Vanček¹⁹⁹ a jezdec s husitským praporem. Další částí byla jízdní družina 15 husitských hejtmanů, kde první dvojici tvořili Jan Žižka z Trocnova²⁰⁰ na bílém koni a Mikuláš z Husi²⁰¹ na koni hnědém. Po nich následovalo 24 jízdních kopytníků, pěší sudličníci, halapartníci, cepníci, bojovníci s háky a ježky. Za nimi jelo velké seskupení Žižkových válečných vozů s plnými posádkami. Poslední část byla tvořena „selsko-chudinským seskupením“, neboli prostí lidé s kosami, cepy, halapartnami apod. Za prostým lidem pochodovaly pěvecké sbory a celý průvod uzavírala „záložní skupina bojovníků“.²⁰²

Samotný tento výčet dokazuje, že se jednalo pouze o představení válečníků, v němž si byli všichni rovni. Výjimku tvořil Jan Žižka, už tím, že byl posazen na bílého koně, který v záplavě nevýrazných barev, musel být viditelný na první pohled. Průvod

¹⁹² V roli krále opět Jiří Čapoun.

¹⁹³ Královnou byla tmavovlasá prodavačka Jednoty Jindřiška Večeřová.

¹⁹⁴ V roli Bacchuse vystoupil populární komik Jaroslav Štercl, který sklídil za roli kritiku, především kvůli svému „unavenému stavu po opilosti“ SOKA Znojmo, Fond MNV Znojmo, inv. č. 586, Kronika města Znojma 1972, s. 87. Tuto skutečnost přiznává v rozhoru i Jiří Koukal. SARS Znojmo, Rozhovor s Jiřím Koukalem, Znojmo, 12. 7. 2017.

¹⁹⁵ SARS Znojmo, Pozvánka na Znojemské vinobraní, volný list.

¹⁹⁶ Tamtéž.

¹⁹⁷ J. KOUKAL, *František Koukal*, s. 113.

¹⁹⁸ Pavezník byl bojovník, který nesl zbraň pavézu, což nejvíce připomíná čtyřhranný nebo pětihranný štít.

¹⁹⁹ Kněz, který předpovídal, že roku 1420 bude zánik světa a nastane spasení husitského lidu.

²⁰⁰ Jan Žižka z Trocnova (1360–1424) byl slavný husitský vojevůdce.

²⁰¹ Mikuláš z Husi (1375–1420) byl husitský válečník a hejtman města Tábor.

²⁰² SARS Znojmo, Pozvánka na Znojemské vinobraní, volný list.

procházel po městě stejnou trasou jako královské průvody v předešlých letech a tažení bylo zakončeno na náměstí Míru.

Na hlavní tribuně se konal připravený program v podobě divadelní hry „Založení husitského Hradiště Tábor v březnu 1420. První pokus Čechů o beztřídní společnost v 15. století.“²⁰³ Hra měla symbolizovat „boj a odhodlání obyvatelstva proti mocným tehdejšího světa“.²⁰⁴ Během představení, ve kterém hlavní postavu Jana Žižky ztvárnil Jiří Dohnal,²⁰⁵ došlo k nehodě herce Vladimíra Lerause²⁰⁶ v roli Mikuláše z Husi, který spadl z koně a musel být následně ošetřen v nemocnici. Nejen pád, ale celkové pojetí historie v marxisticko-leninské ideologii, s historií města nekorespondovaly a návštěvníkům to muselo být jasné. Znojmo nemělo žádné vazby na založení města Tábor ani na husitské tradice,²⁰⁷ jednalo se o umělé a násilné přetvoření scénáře celého vinobraní. „Nelíbili se mi husité, už jsem v průvodě nechodila, ale dívat jsem se chodila. Nepůsobilo to na mě dobře, bylo to takový cizí, v hlavě mi to ale utkvělo. Husité byli něco úplně jiného, bylo to spíše takový vojenský.“²⁰⁸

Jiří Koukal potvrdil, že husité nebyli publikem a návštěvníky přijati a odezvy po vinobraní byly velmi negativní. „Oni nepotřebovali, aby se tu shromažďovali lidi, to byl celej princip. Táta to chtěl zachránit a jediná spojnice mezi ideologií a vinobraním bylo to, že tady byli jako husiti, jako předvoj dělnický třídy. No samozřejmě, že to nebylo zrovna (...) dobrý, protože to každej věděl, že to je jen tak.“²⁰⁹

Samotné negativní odezvy a kritika scénáře po skončení ZHV byla taktéž jedním z důvodů, i když ne hlavním, proč se slavnosti dále nekonaly.

---

²⁰³ Tamtéž.

²⁰⁴ J. KOUKAL, *František Koukal*, s. 41.

²⁰⁵ Jiří Dohnal (1905–1984) byl český herec a režisér, nositel titulu zasloužilý umělec.

²⁰⁶ Vladimír Leraus (1905–1991) byl český divadelní a filmový herec. Účinkoval ve filmu *Císařův Pekař-Pekařův Císař* po boku Jana Wericha.

²⁰⁷ Více např. Petr ČORNEJ, *Světa a stíny husitství*, Praha 2011.

²⁰⁸ SARS Znojmo, Rozhovor s Janou Kyprou, Znojmo, 16. 7. 2017.

²⁰⁹ SARS Znojmo, Rozhovor s Jiřím Koukalem, Znojmo, 7. 7. 2017.

ZÁVĚR

Znojenská historická vinobraní v letech 1965–1973 byla největšími kulturními událostmi svého druhu a vzbuzují v občanech města Znojma dodnes silné emoce. Pan František Koukal je známou osobností Znojemska a je pokládán za člověka, který město Znojmo kulturně obohatil a proslavil. Bádání mně osobně přineslo odpovědi na všechny problematické otázky, které jsem si položila, ačkoliv nejsou vždy jednoznačné. Organizační složka ZHV byla téměř výlučně záležitostí autora scénáře. Z hlediska finančních záležitostí na celé akci nejvíce profitovaly podniky ze Znojma a jeho okolí. Písemné prameny do určité míry korespondovaly s výpověďmi narátorů, především ve smyslu faktografickém. Prameny se rozcházejí v ohledu ideologickém. V druhé polovině 60. let se komunistická ideologie do průběhu oslav nepromítla. Zvrat nastal až v 70. letech 20. století, kdy byla původní myšlenka autora a režiséra zcela změněna a postrádala smysl. I přes nevoli autora se vinobraní ke konci stále více proměňovalo v demonstraci marxisticko-leninské ideologie. Poslední ročník události byl již propagandou komunistického režimu. Zákaz konání ZHV byl logickým vyústěním v dané době, neboť nebylo pro socialismus přínosné, aby se shromažďovaly davy lidí a oslavovaly mocnou a bohatou vrstvu společnosti.

Seznam pramenů a literatury

Prameny

Státní okresní archiv Znojmo

- MNV Znojmo, Kronika města Znojma 1965, inv. č. K-II 579.
- MNV Znojmo, Kronika města Znojma 1966, inv. č. K-II 580.
- MNV Znojmo, Kronika města Znojma 1967, inv. č. K-II 581.
- MNV Znojmo, Kronika města Znojma 1968, inv. č. K-II 582.
- MNV Znojmo, Kronika města Znojma 1969, inv. č. K-II 583.
- MNV Znojmo, Kronika města Znojma 1970, inv. č. K-II 584.
- MNV Znojmo, Kronika města Znojma 1971, inv. č. K-II 585.
- MNV Znojmo, Kronika města Znojma 1972, inv. č. K-II 586.
- MNV Znojmo, Kronika města Znojma 1973, inv. č. K-II 587.
- MNV Znojmo, Kronika města Znojma 1974, inv. č. K-II 588.
- Scénář k vinobraním, hodokvasím, turnajům 1967 – 1983.

Rodinný archiv Koukalových Znojmo

Znojemské historické vinobraní a Královské hodokvasy. Ohlasy tisku doma i v zahraničí.

Fotografie a propagační materiál.

Soukromý archiv Renaty Samek Znojmo

Rozhovor s Jaroslavem Muchou, Konice, 7. 7. 2017.

Rozhovor s Martou Stehlíkovou, Nový Šaldorf, 10. 7. 2017.

Rozhovor s Jiřím Koukalem, Znojmo, 12. 6. 2017.

Rozhovor s Janou Kyprou, Znojmo, 16. 7. 2017.

Rozhovor se Zdenou Poláškovou, Konice, 17. 7. 2017.

Soukromý archiv Marty Karáskové Znojmo

WEEKENDY [film]. Režie Eman KANĚRA. Praha, 1967.

Soukromý archiv Jany Kypré Znojmo

Fotografie.

Literatura

- ANTONÍN, Robert – BOROVSÝ, Tomáš, *Panovnické vjezdy na střední Moravě*, Brno 2009.
- BALÍK, Stanislav – HANUŠ, Jiří, *Katolická církev v Československu 1945-1989*, Brno 2007.
- BÁR, Pavel – JUST, Vladimír, *100 let divadla Rokoko*, Praha 2015.
- BÍLEK, Petr – ČINÁTLOVÁ, Blanka, *Tesilová kavalérie. Popkulturní obrazy normalizace*, Praha 2010.
- ČORNEJ, Petr, *Světla a stíny husitství*, Praha 2011.
- ENNENOVÁ, Edith, *Ženy ve středověku*, Praha 2001
- HILGERMANN, Werner – KINDER, Hermann, *Encyklopedický atlas světových dějin. Mapy a chronologický přehled*, Praha 2002.
- CHALUPA, Jiří, *Dějiny Argentiny, Uruguaye a Chile*, Praha 1999.
- JANŮ, Vlastimil, *Znojenské vinobraní. Historie vinařských slavností 1966 – 2000*, Znojmo 2001.
- KALINOVÁ, Lenka, *K sociálním dějinám Československa v letech 1969-1989*, Praha 1999.
- KOUKAL, František, *Staré Znojmo ve verších a písních Františka Koukala*, Znojmo 2007.
- KOUKAL, Jiří, *František Koukal. Čestný občan města Znojma*, Kuchařovice 2011.
- KRČÁLOVÁ, Monika, *Folklórní soubory na Znojmsku*. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, Katedra hudební výchovy, Praha 2014.
- MACURA, Vladimír, *Šťastný věk*, Praha 2008.
- MADRY, Jindřich, *Sovětská okupace Československa, jeho normalizace v letech 1969–1970 a role ozbrojených sil*, Praha 1994.
- MLEJNEK, Josef – ŠKODA, Stanislav – DRDA, Adam, *Mýty o socialistických časech*, Praha 2010.
- ŠMÍD, Jaroslav, *Cestovní ruch v ČSSR*, Praha 1976.
- ŠTASTNÝ, Antonín, *Městské historické slavnosti a jejich historické náměty z období vlády Přemyslovců a Lucemburků*. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze, Katolická teologická fakulta, Ústav dějin křesťanského umění, Praha 2014.
- VANĚK, Miroslav, *Orální historie ve výzkumu soudobých dějin*, Praha 2004.

VANĚK, Miroslav – MÜCKE, Pavel – PELIKÁNOVÁ, Hana, *Naslouchat hlasům paměti. Teoretické a praktické aspekty orální historie*, Praha 2007.

Seznam zkratek

MNV – Městský národní výbor

MOB – Městská osvětová beseda

ONV – Okresní národní výbor

RaJ – Restaurace a jídelny

RAK – Rodinný archiv Koukalových

SARS – Soukromý archiv Renaty Samek

SOkA – Státní okresní archiv

ÚDA – Ústřední dům armády

ZHV – Znojemské historické vinobraní

Seznam příloh

Příloha č. 1

Smlouva o zpracování osobních údajů, SARS Znojmo, volný list.

Příloha č. 2

Příjezd královského průvodu k hlavní tribuně na náměstí Míru, RAK Znojmo, *Znojemské historické vinobraní*, s. 12, fotokopie.

Příloha č. 3

Brány, jimiž návštěvníci vstupovali do areálu ZHV, RAK Znojmo, *Znojemské historické vinobraní*, s. 63, fotokopie.

Příloha č. 4

Pohled na hlavní tribunu na náměstí Míru, RAK Znojmo, volný list, fotokopie.

Příloha č. 5

Pohled na hlavní tribunu, kde seděl František Koukal a opodál prezident Antonín Novotný, RAK Znojmo, volný list, fotokopie.

Příloha č. 6

Postava představující královského šaška, RAK Znojmo, *Znojemské historické vinobraní*, s. 52, fotokopie.

Příloha č. 7

Jana Kyprá v roli zlodějky vína, Soukromý archiv Jany Kypré Znojmo, volný list, fotokopie.

Příloha č. 8

Pozvánka na ZHV 69, RAK Znojmo, *Znojemská historická vinobraní*, s. 68, fotokopie.

Příloha č. 9

Pozvánka na ZHV 72, chybí nápis na praporci, RAK Znojmo, *Znojemská historická vinobraní*, s. 107, fotokopie.

Přílohy

Příloha č. 1

Udělení souhlasu ke zpracování a zpřístupnění osobních a citlivých údajů

Podle zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů, uděluji Renatě Samek svůj souhlas se zpracováním mých osobních a citlivých údajů, zaznamenaných během rozhovoru, které jsem poskytl v rámci bakalářské práce „Znojemské historické vinobraní“ k vědeckým a studijním účelům.

Souhlasím rovněž, aby rozhovory byly uloženy v soukromém archívu autorky a ve formě obrazového a zvukového záznamu nebo v přepisu zpřístupněny pro vědecké a vzdělávací účely.

Další ujednání:

.....
.....
.....
.....

V.....dne.....

.....

podpis

Příloha č. 2

Příloha č. 3

Příloha č. 4

Příloha č. 5

Příloha č. 6

Příloha č. 7

Příloha č. 8

Příloha č. 9

